Interreg NEXT
Co-funded by the European Union

YOUTHLINK - PARTICIPAREA TINERILOR ÎN PROCESELE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL DE-A LUNGUL FRONTIEREI ROMÂNIA-MOLDOVA ID PROIECT: ROMD00485
Proiect cofinanțat prin Programul Interreg VI-A NEXT România - Republica Moldova 2021-2027.

GLISEAZĂ SPRE SCHIMBARE!

Program de formare în participare democratică și inovare socială pentru tineri

Coordonator: Alexandru-Stelian GULEI
Autori: Sergiu Cibotaru, Valeriu Drăgălin, Iustina Groza, Adela Serea, Isabela Tiba, Arina Zîcu

Parteneri în implementare:
ONG ALTERNATIVE SOCIALE Inovație. Dezvoltare. Cooperare.
Asociația pentru Educație și Dezvoltare AVÎNT
AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU TINERET
Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași

Interreg NEXT
Co-funded by the European Union

GLISEAZĂ SPRE SCHIMBARE!

Program de formare în participare democratică și inovare socială pentru tineri

Coordonator: Alexandru-Stelian GULEI
Autori: Sergiu Cibotaru, Valeriu Drăgălin, Iustina Groza, Adela Serea, Isabela Tiba, Arina Zîcu

Youthlink - Participarea Tinerilor în Procesele Sistemului Educațional de-a Lungul Frontierei România-Moldova ID PROIECT: ROMD00485
Proiect cofinanțat prin Programul Interreg VI-A NEXT România - Republica Moldova 2021-2027.

© 2026 – Toate drepturile rezervate

Drepturile de autor asupra prezentei lucrări aparțin în comun următoarelor organizații și instituții partenere:

- Asociația Alternative Sociale – România
- Asociația Avînt – Republica Moldova
- Agenția Națională pentru Tineret – Republica Moldova
- Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași – România

Reproducerea, distribuirea, adaptarea sau utilizarea integrală ori parțială a conținutului prezentei lucrări se realizează cu respectarea drepturilor de autor ale celor patru parteneri și a condițiilor de utilizare stabilite de aceștia.

Orice utilizare în scopuri comerciale sau adaptare a conținutului necesită acordul prealabil al titularilor drepturilor de autor.

Citare recomandată

Cibotaru, S., Drăgălin, V., Groza, I.A., Serea, A., Tiba, I. & Zîcu, A. (2026). *Glisează spre schimbare! Program de formare în participare democratică și inovare socială pentru tineri* (A. Gulei, coord.). Asociația Alternative Sociale; Asociația Avînt; Agenția Națională pentru Tineret; Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași.

Date de contact:

Asociația Alternative Sociale	
Telefon:	0040332407178
Email:	office@alternativesociale.ro
Social Media:	Facebook.com/Asociatia_Alternative_Sociale
	Instagram.com/Asociatia.Alternative.Sociale
Web:	w w w.alternativesociale.ro

Prezenta lucrare a fost elaborată în cadrul proiectului „YOUTHLINK: Youth Participation in the Education System Processes across the Romania-Moldova Border” (ROMD00485), implementat de Asociația Alternative Sociale – România, Asociația Avînt – Republica Moldova, Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret – Republica Moldova și Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași – România, și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova cu suma de 432.326,33 Euro.

Conținutul acestei lucrări reprezintă responsabilitatea exclusivă a partenerilor proiectului și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a autorităților responsabile de gestionarea Programului Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova.

Pagina de web a programului: www.ro-md.net.

2026

Despre colectivul de realizatori

Alexandru Gulei - *este asistent social și doctor în sociologie. De peste 22 de ani lucrează cu copii și tineri vulnerabili: copii afectați de migrație, victime ale violenței sau traficului, copii în contact cu justiția și copii refugiați. Conduce Asociația Alternative Sociale din Iași și este lector asociat la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza". A promovat constant dreptul copiilor de a fi ascultați, inclusiv prin consultarea lor la elaborarea Strategiei Naționale pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului 2023-2027. A coordonat și a contribuit la realizarea mai multor publicații pentru profesioniști. A format specialiști din protecția copilului, educație și justiție.*

Sergiu Cibotaru *- este fost profesor de istorie și educație civică la Liceul „Gheorghe Asachi" din Chișinău și a coordonat programe universitare de dezbateri în Republica Moldova, inclusiv programul „Challenger", precum și alte inițiative educaționale bazate pe metoda dezbaterilor. De-a lungul activității sale, a promovat utilizarea dezbaterilor nu doar ca exercițiu de argumentare pro și contra, ci ca instrument practic de co-creare a soluțiilor pentru probleme reale ale comunității. Este un promotor al acestei metode datorită impactului său asupra dezvoltării gândirii critice, culturii dialogului și capacității de a combate dezinformarea prin documentare și utilizarea surselor credibile. Totodată, consideră că dezbaterile contribuie la îmbogățirea vieții școlare și la dezvoltarea unui mediu educațional dinamic și participativ.*

Valeriu Drăgălin *- deține două diplome de master, în Politici Publice (Universitatea din Anglia de Est) și în Drept (Universitatea de Stat din Moldova). Are o experiență profesională diversificată, acumulată în sectorul de educație non-formală, sectorul de tineret, sectorul justiției și în inițiative de incluziune socială. Dispune de o experiență semnificativă în calitate de formator și facilitator, fiind implicat în conceperea și livrarea programelor de dezvoltare a capacităților pentru o gamă variată de actori, inclusiv funcționari publici, reprezentanți ai societății civile și tineri profesioniști. Adițional acesta este formator certificat în Dialog Democratic Structurat și parte a Global Agoras (Membru al Boardului și Vicepreședinte responsabil pe Educație și Implementare), organizație responsabilă de promovarea dialogului structurat, a științelor sistemice și a științei dialogului.*

Arina Zîcu *– este directoare executivă a Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova(CIDDC) și expertă în domeniul educației civice, participării copiilor și protecției drepturilor copilului. Cu o experiență vastă în dezvoltarea de programe educaționale, formarea profesioniștilor care lucrează cu și pentru copii și elaborarea de politici și curriculumuri educațioanale, inclusiv în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării și Consiliul Europei, contribuie activ la promovarea culturii democratice în școli și comunități. Activitatea sa se concentrează*

pe consolidarea participării copiilor și a tinerilor, dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică și crearea unor medii educaționale sigure și incluzive.

***Adela Serea -** Expert în științele educației și psihologie, cu o experiență de peste 28 de ani în lucrul cu tinerii în programe de formare privind incluziunea școlară și orientarea în carieră, combaterea exploatării copilului, peer-education și gestionarea eficientă a situațiilor de criză în mediul educațional modern.*

***Isabela Tiba** - Absolventă a Facultății de Psihologie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași și a continuat formarea printr-un master în Psihologie educațională și consiliere. În prezent, este psiholog cu drept de liberă practică, iar de mai bine de 4 ani activează ca profesor-consilier școlar în cadrul CJRAE Iași, unde sprijină dezvoltarea personală a elevilor și promovează participarea activă a tinerilor în societate.*

***Iustina Groza** - este profesor-consilier școlar în cadrul Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași din România și activează în domeniul consilierii psihopedagogice. Are experiență în lucrul cu copii și tineri din toate ciclurile de învățământ, atât din mediul preuniversitar, cât și din cel universitar, în contexte educaționale formale și nonformale. A desfășurat activități de cercetare în domeniul Științe ale Educației, iar în continuare este interesată de evoluția sistemului educațional și de viața școlară din contexte sociale cât mai variate.*

Context

Această lucrare a fost elaborată în cadrul proiectului transfrontalier „YOUTHLINK: Youth Participation in the Education System Processes across the Romania-Moldova Border" — o inițiativă strategică menită să consolideze mecanismele de participare a tinerilor în procesele decizionale de ambele părți ale Prutului.

Proiectul este finanțat prin Programul Interreg NEXT, instrument de cooperare al Uniunii Europene dedicat dezvoltării sustenabile a regiunilor de frontieră. YOUTHLINK răspunde nevoii de armonizare a practicilor de lucru cu tinerii din România și Republica Moldova, promovând un model de cetățenie activă care transcende granițele geografice.

Prin acest demers, organizațiile partenere (Asociația Alternative Sociale (RO), Asociația Educație și Dezvoltare „AVINT" (MD), Agenția Națională pentru Tineret (MD) și Centrul de Resurse și Asistență Educațională Iași (RO)) au urmărit construirea unui „pod de expertiză" între sistemele de educație și structurile de tineret din cele două țări. Programul este rezultatul unui transfer de bune practici între specialiști care cred în potențialul tinerilor de a deveni vectori de inovare socială în comunitățile lor. Deși a fost gândit pentru aplicarea în mediul educațional lucrarea își propune să faciliteze dezvoltarea abilităților esențiale pentru participarea tinerilor la deciziile care îi privesc atât în școală cât și în afara acesteia (grupuri de inițiativă, de voluntariat etc.).

[1] Mai multe informații sunt disponibile la www.alternativesociale.ro.

Cuprins

Introducere. 9

Sesiunea 1. Introducere, cunoaștere și conectare - Beneficiile implicării 10

Sesiune 2. Participarea ca drept.....13

Sesiune 3. Dilemele drepturilor 20

Sesiune 4. Standarde de participare. Participarea simbolică vs. participarea autentică..25

Sesiune 5. Participarea în mediul școlar.....30

Reflecție ziua 1.....31

Sesiune 6. Modele de participare în școală și comunitate - Voluntariatul.....33

Sesiune 7. Metode de implicare a elevilor și consultarea elevilor.....36

7.1. Unde pot decide tinerii?.....36

7.2. Simulare – Dezbatere consultative.....39

6.3 Analiză pe baza Scării participării lui Roger Hart.....43

Sesiuna 8. Identificarea nevoilor de către tineri.....45

8.1 Implicarea părților interesate în identificarea nevoilor 48

Reflecție ziua 2 - Flash Interview.....50

Sesiune 9. Planificarea unui proiect de schimbare.....51

9.2 Luarea deciziei.....55

Reflecție/ Feedback.....57

Resurse bibliografice consultate.....58

Introducere

Programul a fost elaborat pentru a susține profesioniștii care activează în domeniul tineretului, cu scopul de a le sprijini efortul de consolidare a capacităților elevilor cu care aceștia lucrează și a stimula participarea acestora. Sesiunile de formare a elevilor incluse sunt structurate în jurul unor repere temporale orientative, concepute pentru a răspunde cerințelor unui program standard. Durata acestora poate fi adaptată în funcție de contextul de utilizare și de nevoile specifice ale beneficiarilor, prin aplicarea metodelor și instrumentelor prezentate în program.

Programul este destinat în special formării tinerilor cu vârste cuprinse între 14 și 30 de ani, implicați sau interesați de viața comunitară, procesele decizionale, voluntariat, activism civic sau alte forme de participare democratică.

Programul poate fi aplicat în contexte formale, non-formale și informale, fiind util pentru:

- centre de tineret și organizații de tineret;
- instituții publice care lucrează cu tineri;
- organizații neguvernamentale și inițiative comunitare;
- programe educaționale sau de formare finanțate la nivel local, național sau internațional.

Activitățile propuse pot fi adaptate în funcție de nivelul de experiență al participanților, contextul cultural și social, contribuind la crearea unui cadru sigur și incluziv pentru exprimarea opiniilor și implicarea activă a tinerilor.

Programul este organizat în 7 sesiuni, pentru o durată totală de 2.5 zile. Autorii recomandă păstrarea ordinii și structurii sesiunilor; totuși, acestea pot fi adaptate și utilizate individual. Fiecare sesiune conține informațiile cu privire la obiectivele sesiunii, durata, rezultatele așteptate, metodele de livrare, materialele necesare și recomandări cu privire la desfășurarea sesiunii.

Sesiunile sunt prevăzute pentru un grup de 15+ participanți, pentru care se recomandă așezarea în cerc cu suficient spațiu pentru a putea repartiza participanții în grupuri de lucru. Formatorii pot adapta sesiunile la alte modele de organizare a spațiului în funcție de necesitate.

Sesiunea 1. Introducere, cunoaștere și conectare

Beneficiile implicării

Timp: 90 minute

Scop: Conștientizarea beneficiilor implicării active a tinerilor și creșterea motivației de a participa la schimbări în comunitate, școală și societate.

Obiective:
Până la finalul sesiunii, participanții vor fi capabili:

1. Să identifice beneficii ale implicării la nivel personal, școlar, comunitar și societal;
2. Să facă diferența între beneficiile pe termen scurt și pe termen lung;
3. Să își exprime propriile motivații pentru implicare, indiferent de experiența anterioară;
4. Să relaționeze experiențele proprii cu exemple concrete de participare.

Rezultate așteptate:

Tinerii vor înțelege că implicarea nu este doar „pentru alții", ci și pentru ei;
Tinerii vor descoperi că lipsa experienței nu este un obstacol;
Se va crea un climat de încredere și deschidere în grup;
Participanții vor putea formula clar de ce ar merita să se implice.

Materiale necesare:

- *Flipchart* / coli mari;
- Markere colorate;
- Post-it-uri (4 culori diferite);
- Bandă adezivă;
- Cartonașe cu situații / exemple de implicare;
- Foi A4 și pixuri

Desfășurarea activității

Această sesiune de activități își propune să faciliteze procesul de cunoaștere reciprocă între participanți și crearea unui climat pozitiv, deschis și sigur pentru exprimare. Prin activități interactive și reflecții personale, tinerii vor explora ce înseamnă implicarea pentru ei și care sunt beneficiile acesteia la nivel personal, școlar, comunitar și societal. Pornind de la exerciții de conectare și lucru colaborativ, participanții vor construi împreună o „hartă a beneficiilor implicării", descoperind motivațiile proprii și conștientizând impactul pozitiv pe care îl pot avea prin participarea activă.

Activitatea îi invită pe tineri să observe că implicarea nu depinde de experiențele anterioare, ci de dorința de a contribui și de a se dezvolta, și oferă un spațiu de reflecție asupra modului în care fiecare poate aduce o schimbare semnificativă în mediul său.

Activitatea 1 - *Icebreaker* – „Ce mă reprezintă?"

Formatorul invită participanții să aleagă un obiect imaginar sau un gest care îi reprezintă în acest moment. Fiecare spune: „Mă numesc … și azi sunt ca un … pentru că …"

Notă pentru formator: Nu corecta, nu interpreta. E despre conectare, nu performanță.

Activitatea 2 - Reguli de grup

Regulile sunt formulate de grup, pornind de la întrebarea: „De ce avem nevoie ca să ne simțim confortabil să vorbim aici?".

Regulile se notează pe flipchart și se validează prin acord comun.

Activitatea 3 - „Harta beneficiilor"

Pasul 1 – Setarea spațiului

În sală se lipesc 4 coli mari, cu titlurile:

- Pentru MINE
- Pentru ȘCOALĂ
- Pentru
- COMUNITATE
  Pentru SOCIETATE

Participanții primesc post-it-uri.

Pasul 2 – Gândire individuală

Întrebare-cheie: „Ce câștig eu / ce se schimbă atunci când tinerii se implică?" Fiecare scrie minimum 2 idei pe post-it-uri (una per post-it).

Pasul 3 – Lucru pe grupuri

Participanții se împart în 4 grupuri, câte unul pentru fiecare categorie.

Sarcină:

- grupați post-it-urile;

- discutați care sunt cele mai importante 3
- beneficii; pregătiți un exemplu concret.

Notă pentru formator: Încurajează-i pe cei fără experiență să vorbească despre așteptări, nu doar despre experiențe reale.

Pasul 4 – Galerie și discuție

Fiecare grup prezintă:

- 1 beneficiu „evident”
- 1 beneficiu „surprinzător”
- 1 beneficiu pe termen lung

Întrebări de aprofundare:

- Care beneficiu v-a convins cel mai mult?
- Ce beneficii apar abia după o perioadă?
- Ce pierdem când NU ne implicăm?

Activitatea 4 - Mini-reflecție – „Un motiv personal”

Fiecare completează propoziția: „Pentru mine, implicarea ar putea însemna …” Câteva răspunsuri se citesc voluntar.

Mesaje cheie
Nu ai nevoie de experiență ca să te implici, ci doar de dorința de a ajuta. Când te implici activ, ai de câștigat și tu, iar comunitatea devine mai bună. Fiecare tânăr poate face o schimbare atunci când există un mediu sigur și prietenos.

Sesiunea 2. Participarea ca drept

Timp: 70minute

Scop: Dezvoltarea capacității tinerilor de a participa critic și responsabil la procesele decizionale și de a promova incluziunea și nediscriminarea în viața școlară și comunitară, în acord cu Convenția ONU privind Drepturile Copilului.

Obiective:

La finalul sesiunii tinerii vor fi capabili să:

1. Identifice legătura cauzală dintre absența normelor juridice (Convenția ONU) și calitatea vieții cotidiene în diverse medii (școală, familie, comunitate);

2. Evalueze critic scenarii decizionale pentru a contribui la adoptarea unor decizii etice și responsabile cu impact pozitiv asupra comunității;

3. Recunoască barierele care limitează participarea activă a tinerilor în diferite contexte sociale;

4. Elaboreze soluții incluzive care să asigure un proces de participare echitabil și cu impact real.

Rezultate așteptate:

- Tinerii vor înțelege importanța cadrului juridic în protejarea drepturilor copilului;
- Tinerii vor conștientiza rolul discuțiilor constructive și al colaborării în influențarea proceselor decizionale.
- Tinerii vor dezvolta o atitudine proactivă, orientată spre identificarea modalităților de îmbunătățire a deciziilor.
- Tinerii vor elabora un set de soluții incluzive, aplicabile în grupul sau comunitatea lor.
- Tinerii vor manifesta empatie și solidaritate față de persoanele care se află în situații vulnerabile

Materiale necesare:

- Coli de flipchart sau coli mari (A3/A2); Foi A4;
- Markere colorate;
- Creioane colorate;
- Pixuri;
- Post-it-uri;
- Bandă adezivă;
- Cronometru/Timer;
- 3 Cartoane mari (Verde, Galben și Roșu);
- Set de „Scenarii de Decizie,;
- Fișe teme
- Fișe cu dilemele.

Desfășurarea activității

Activitatea 1 - Dacă NU ar exista drepturile copilului…

Timp: 30-35 min

Activitatea începe fără introduceri teoretice despre ONU sau istorie. Formatorul stă în fața grupului și creează o atmosferă de reflecție, adresând întrebarea-cheie pe un ton calm: **„Imaginați-vă că, de astăzi, toate legile care vă protejează sunt șterse. Nu mai există nicio regulă care să vă protejeze. Cum ar arăta viața voastră dacă NU ar exista drepturile copilului?". Formatorul lasă câteva secunde de liniște pentru ca ideea să se așeze, apoi anunță că urmează să explorăm această lume nouă și întunecată.**

Formatorul împarte participanții în 4 grupuri. Fiecare grup va analiza un anumit domeniu al vieții (școală, familie, comunitate, mediul online) din prisma lipsei drepturilor. După ce le sunt distribuie foi și markere, formatorul va detalia sarcina de lucru și va oferi indicații suplimentare. Fiecare grup va nota problemele pe care le identifică în domeniul atribuit, adică situațiile în care drepturile copilului nu sunt respectate. Pot folosi exemple din realitate sau scenarii ipotetice pentru a ilustra aceste situații. Li se sugerează să se gândească la consecințele lipsei drepturilor: cum afectează acestea copilul sau tinerii – emoțional, fizic, social sau educațional. Participanții sunt încurajați de către formator să folosească desene, simboluri sau culori pe foaie. Formatorul le poate sugera să rezume concluziile și să le facă ușor de prezentat colegilor, adăugând mesaje-cheie sau sloganuri – cuvinte sau fraze scurte care sintetizează ideile grupului.

Notă: Mergi printre grupuri și ajută participanții să exploreze ideile mai în profunzime. Dacă discuția rămâne superficială, pune întrebări care să îi provoace să detalieze: Ce simți în această situație?/Cine ar fi afectat cel mai mult și de ce?/Care ar fi consecințele pe termen scurt și pe termen lung?/Cum ar reactiona un copil în locul vostru?/Cine ar profita sau cine ar pierde dacă nu există drepturi?/Care ar fi cel mai absurd sau extrem lucru care s-ar putea întâmpla?

După ce au finalizat sarcina, fiecare grup își va prezenta „lumea" creată. Un reprezentant al fiecărui grup va avea la dispoziție exact 2 minute pentru a descrie cea mai groaznică schimbare sau situație din domeniul lor. În același timp, toți participanții vor putea vedea foaia grupului expusă, care conține problemele, consecințele și ideile vizuale elaborate anterior.

Notă: În timpul prezentărilor, nu corecta. Ascultă și notează cuvintele cu încărcătură emoțională pe care le folosesc copiii (ex: „frică", „singurătate", „muncă")

După prezentările grupurilor, formatorul invită participanții să se așeze în cerc și să iasă din scenariul "lumii pe dos". El creează un spațiu sigur în care copiii se simt încurajați să vorbească despre emoțiile și gândurile lor.

Formatorul inițiază o discuție ghidată folosind întrebările de mai jos și invitând tinerii să reflectez asupra experienței lor:

- Cum v-ați simțit când v-ați imaginat viața fără drepturi?
- Ce cuvânt descrie cel mai bine lumea pe care ați creat-o?
- Care a fost cel mai inconfortabil gând pe care l-ați avut în timpul exercițiului?

În continuare formatorul încurajează participanții să observe nedreptățile și lipsurile din lumea pe dos creată de ei și să identifice ce li s-a părut cel mai nedrept sau surprinzător

- Ce element din acea lume distopică v-a surprins cel mai mult?
- Ce vi s-a părut cel mai nedrept?
- A existat vreun drept pe care ieri l-ați fi considerat banal, dar care acum vi se pare vital?

În final, formatorul ajută participanții să facă legătura cu realitatea și să identifice nevoile esențiale, adresând următoare întrebare:

Credeți că există copii care trăiesc în realitate exact așa cum ați descris voi pe foi?

După ce discuțiile s-au încheiat și participanții și-au împărtășit gândurile și emoțiile, formatorul face un rezumat al lecțiilor învățate:

Lumea pe care ați descris-o voi nu este una imaginară pentru toți copiii; a fost o realitate dură mult timp. Pentru ca această lume să nu (mai) existe, pentru a pune un 'scut' între voi și aceste abuzuri, a fost creată Convenția ONU privind Drepturile Copilului. Aceste drepturi nu sunt simple sugestii, ci obligații pe care statele și le-au asumat pentru ca aceste scenarii la care ne-am gândit astăzi să rămân doar pe hârtie și să nu se transforme niciodată situații reale.

Mesaje cheie
Condu conversația astfel încât tinerii să reflecteze asupra provocărilor pe care le-ar întâmpina copiii dacă drepturile lor nu ar fi respectate. O lume fără drepturi nu e o lume – e doar supraviețuire.

Activitatea 2 - Semaforul deciziilor

Timp: 35-40 min

Desfășurarea activității

Înainte de a începe activitatea, formatorul se va asigura că sala este pregătită.
În funcție de spațiul disponibil, aranjarea sălii se poate face astfel:

Scenariul 1:

- Zona VERDE: Plasează o coală mare verde în cel mai îndepărtat punct din stânga.
- Zona ROȘIE: Plasează o coală mare roșie în cel mai îndepărtat punct din dreapta.
- Zona GALBENĂ: Plasează o coală galbenă la mijloc, dar retrasă spre peretele din spate, astfel încât spațiul să semene cu un triunghi.

Participanții vor fi grupați în centrul sălii, la distanță egală de cele trei zone.

Scenariul 2:

- Zona ROȘIE: La un capăt al sălii (ex: în stânga, lângă intrare).
- Zona GALBENĂ: Exact la mijlocul distanței.
- Zona VERDE: La capătul opus al sălii (ex: în dreapta, lângă fereastră).

Participanții vor sta pe o linie paralelă cu peretele unde sunt culorile, exact în dreptul culorii Galben.

După ce participanții sunt așezați în sală în funcție de scenariul ales anterior, formatorul va oferi următoarele indicații cu privire la desfășurarea activității.

Acum că ne-am găsit locul, haideți să vedem cum vom lucra. Urmează să punem sub lupă câteva decizii care se iau în mod obișnuit în școli.

- Pasul 1. Eu voi citi un scenariu. Imediat ce termin, aveți 10 secunde să vă mutați în zona care descrie cel mai bine părerea voastră: Verde (Dacă vi se pare o decizie corectă), Roșu (Dacă vi se pare greșită) sau Galben (Dacă aveți dubii).
- Pasul 2. Odată ce v-ați ales locul, voi veni către fiecare grup. Voi ruga unul sau doi voluntari din fiecare zonă să ne spună, pe scurt: 'De ce am ales să stau aici?'. Regulă: Nu încercăm să îi certăm pe ceilalți, ci doar să explicăm perspectiva noastră.
- Pasul 3: După ce ascultăm argumentele, este posibil să vă răzgândiți. Dacă cineva din altă grupă a spus ceva care v-a pus pe gânduri sau v-a convins, aveți libertatea să vă schimbați zona în orice moment. Nu este o competiție, este despre cum învățăm unii de la alții.

- Pasul 4: Întrebările 'Verzi' La fiecare scenariu, vă voi întreba: '***Cum putem face ca această decizie să fie mai aproape de verde?'. Vreau să ne gândim împreună la soluții, nu doar la probleme.***

Înainte de a începe, rețineți trei reguli simple:

1. Fiecare voce contează: Nu există răspunsuri 'greșite'. Dacă ești singur într-o zonă, înseamnă că tu vezi ceva ce noi ceilalți încă nu am observat.
2. Respectul: Când un coleg explică, restul ascultăm.
3. Fără ezitări: Mișcați-vă rapid! Instinctul vostru e cel mai important.

După explicarea regulilor, formatorul va prezenta un scenariu de probă, cu scopul de a reduce eventualele emoții sau presiuni resimțite de participanți și de a-i ajuta să se familiarizeze cu etapele și dinamica activității.

Înainte de a trece la deciziile importante legate de realitate, propun să facem un test de viteză și reacție. Aceasta este o rundă de antrenament, deci nu vă temeți să fiți radicali!

Imaginați-vă următoarea situație ipotetică și extrem de importantă pentru omenire:

Decizia: S-a luat decizia ca toate jocurile video să fie oprite automat la ora 20:00 în timpul săptămânii, pentru ca toată lumea să fie odihnită la școală. Ce culoare alegeți?

În continuarea exercițiului de probă, formatorul va citi pe rând următoarele 4 scenarii, având în vedere respectarea instrucțiunilor detaliate în etapa anterioară.

Scenariul 1: „Școala a cumpărat 50 de dulăpioare noi pentru elevi. Deși s-a discutat ca acestea să fie date elevilor care stau cel mai departe de școală și au ghiozdane grele, conducerea a decis deja să le ofere primilor 50 de elevi care au depus cererea, indiferent de unde locuiesc.”

Întrebări de aprofundare:

- Este această decizie echitabilă sau doar „egală”? Care e
- diferența? Cum ar fi putut fi implicați elevii în luarea deciziei?

Scenariul 2: „Școala are bani pentru o singură investiție majoră. S-a decis deja ca toți banii să meargă către renovarea sălii de sport, deși laboratorul de informatică are calculatoare vechi de 10 ani. Argumentul este că sănătatea fizică a tuturor elevilor este prioritară față de orele de programare ale câtorva pasionați.”

Întrebări de aprofundare:

- Este corect să prioritizăm majoritatea în orice situație?
- Cum ar fi putut fi găsită o soluție de compromis?

Scenariul 3: „Echipa de fotbal a școlii decide să îi lase pe bancă pe toți jucătorii mai puțin experimentați în timpul campionatului județean, pentru a se asigura că echipa câștigă trofeul, chiar dacă aceștia s-au antrenat tot anul."

Întrebări de aprofundare:

- Este respectat dreptul copilului la participare?
- Cum ar putea fi împăcate performanța și echitatea?

Scenariul 4: „Organizatorii balului bobocilor stabilesc un preț ridicat al biletului de intrare (150 lei) pentru a închiria o locație de lux, știind că aproximativ 20% dintre elevi nu își permit această sumă."

Întrebări de aprofundare:

- Cum afectează neparticiparea sentimentul de apartenență?
- Ce alternative ar fi putut fi luate în calcul?

Notă:

- *Fii foarte atent la cei care se mută dintr-o zonă în alta. Întreabă-i imediat: „Am văzut că te-ai mutat de la Galben la Roșu. Ce argument te-a făcut să faci acest pas?" Această întrebare validează puterea dialogului.*
- *Dacă vezi pe cineva care „pendulează" între zone, oprește-te la el. E cel mai bun moment de învățare. Întreabă-l: „Te văd între Galben și Roșu. Ce te ține încă la Galben și ce te trage spre Roșu?"*
- *Dacă observi că prea mulți oameni stau la „Galben", întreabă-i: „Ce informație suplimentară v-ar face să vă mutați spre Verde sau Roșu?".*

În final, formatorul invită participanții să revină în cerc și să participe la o discuție deschisă, folosind următoarele întrebări:

- Cum v-ați simțit în situațiile în care deciziile au fost luate fără a-i consulta pe cei afectați direct?
- Ce emoții apar atunci când vocea ta nu este ascultată?
- Ați identificat momente în care elevii sau tinerii ar fi trebuit implicați în luarea deciziilor ?
- Cine ia deciziile în fiecare scenariu și cine ar fi trebuit să fie consultat?
- Ce diferență ar fi făcut implicarea elevilor în procesul decizional?
- Cum se schimbă o decizie atunci când sunt ascultate mai multe perspective? Ce înseamnă, concret, „a participa la decizie", nu doar „a fi informat"?

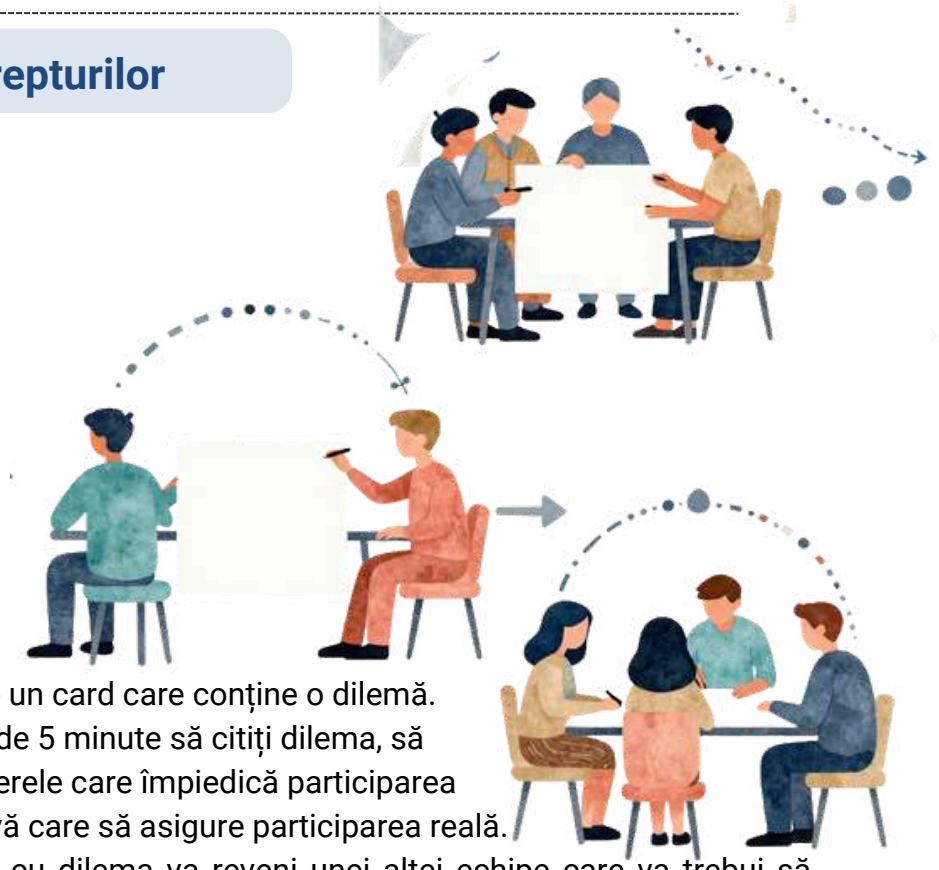
Pe tot parcursul etapei de reflecție, formatorul încurajează participanții să ofere exemple din propria experiență în care nu au fost consultați, dar și situații în care au avut ocazia să își exprime opinia și aceasta a fost luată în considerare. Se discută impactul acestor experiențe asupra motivației, sentimentului de apartenență și responsabilității.

În final, formatorul subliniază faptul că participarea tinerilor la luarea deciziilor nu diminuează rolul adulților, ci contribuie la construirea unor decizii mai bine fundamentate, mai responsabile și mai adaptate nevoilor reale. Respectarea acestui drept sprijină dezvoltarea unor tineri activi, implicați și conștienți de importanța propriei voci în comunitatea din care fac parte.

Notă: Este important ca formatorul să creeze un climat sigur, în care opiniile diferite sunt respectate și nu există răspunsuri „corecte" sau „greșite".

Mesaj cheie
Deciziile nu sunt fixe – vocea ta le poate transforma. Chiar și un 'roșu' poate deveni 'verde' dacă îndrăznești să te implici.

Sesiunea 3. Dilemele drepturilor

Timp: 45 minute

Desfășurarea activității:

Facilitatorul împarte grupul de participanți în 4 echipe echilibrate. Fiecare echipă primește un card care prezintă o dilemă specifică legată de dreptul la participare sau incluziune și un pix de o culoare distinctă.

În continuare, formatorul oferă instrucțiuni privind activitatea:

- Fiecare echipă va primi câte un card care conține o dilemă.

Sarcina voastră este ca în timp de 5 minute să citiți dilema, să identificați dreptul încălcat, barierele care împiedică participarea și să propuneți o soluție incluzivă care să asigure participarea reală.

- După cele 5 minute, cardul cu dilema va reveni unei altei echipe care va trebui să repete întregul proces de analiză a dilemei și să propună o altă alternativă pentru soluționarea situației.

Înainte de începerea propriu-zisă a activității, facilitatorul clarifică conceptul de ”barieră în participare” și eventualele neînțelegeri.

Când vorbim despre bariere în participare, ne referim la tot ce îi împiedică pe copii sau colegi să participe cu adevărat. Identificarea acestor bariere ne ajută să găsim soluții ca toți colegii să fie incluși și să aibă șansa de a-și exprima opinia și de a participa cu adevărat.

După ce cardurile au fost analizate de toți participanții, formatorul oferă fiecărei echipe 5 minute să consulte soluțiile propuse și să aleagă cea mai bună strategie. Fiecare echipa va avea la dispoziție 3 minute pentru a prezenta strategia.

În final, formatorul invită participanții să revină în cerc și să participe la o discuție deschisă, folosind următoarele întrebări:

Ce dilemă v-a pus cel mai mult pe gânduri și de ce?

Care credeți că au fost cele mai mari bariere care i-au împiedicat pe unii colegi să participe sau să își exprime opinia? Cum am putea să le depășim?

Ce soluție a colegilor v-a surprins sau inspirat?

Cum v-ați simțit să lucrați împreună pentru a găsi soluții?

Mesaj cheie
Incluziunea transformă diferențele în putere, nu în barieră.

Card 1. În realizarea unei activități importante, profesorul alege doar tinerii cu rezultate deosebite. Alți colegi nu sunt incluși.

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Card 3. La pauză, un grup de tineri refuză să lase un coleg cu dizabilitate să se alăture jocului.

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Spațiu pentru Drept: _____

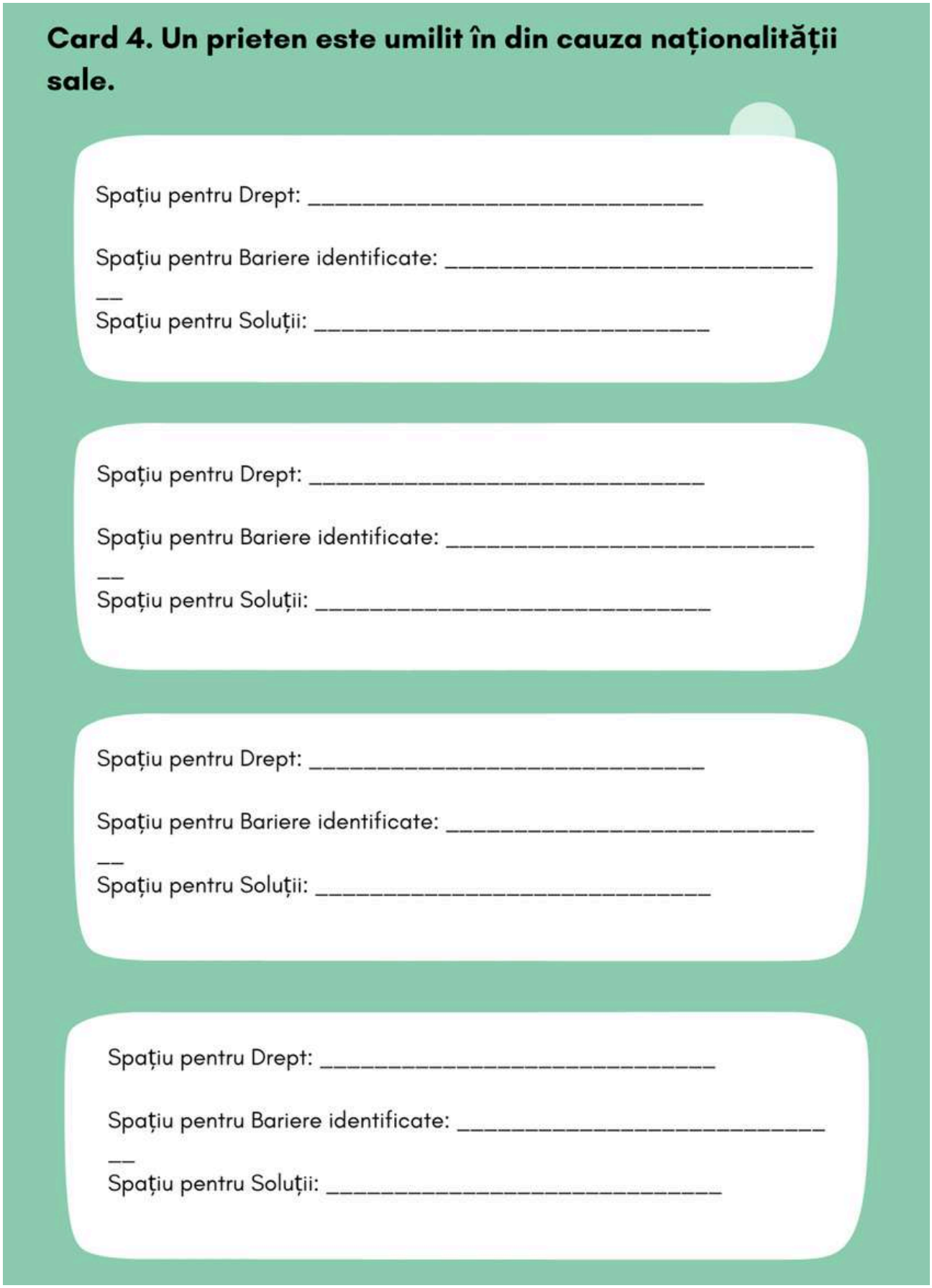
Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Spațiu pentru Drept: _____

Spațiu pentru Bariere identificate: _____
__
Spațiu pentru Soluții: _____

Imagine 1., 2., 3., 4. Card 1, Card 1, Card 3, Card 4

Bibliografie:

- UNICEF, Convention on the Rights of the Child: Handbook for Parliamentarians, 2019.
- Council of Europe, Children's Rights: Guidance for Practitioners, 2018.
- UNESCO, Global Education Monitoring Report: Inclusion and Education, 2020.
- Council of Europe, Compass: Manual on Human Rights Education for Children.

Sesiunea 4. Standarde de participare. Participarea simbolică vs. participarea autentică

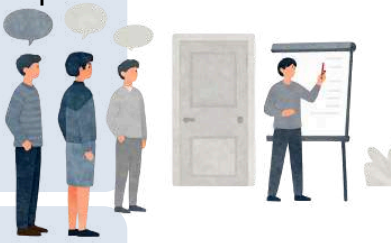
Timp: 150minute

Scop: Activitatea își propune să sprijine tinerii să înțeleagă participarea ca proces real de schimbare, să identifice condițiile care fac posibilă implicarea cu impact și să transfere lecțiile învățate către propriile inițiative de inovație socială. Prin analiza unor exemple concrete, tinerii conectează experiențele reale cu Modelul Lundy al participării (Spațiu, Voce, Audiență, Influență).

Obiective:

Pe parcursul și la finele programului de formare, participanţii/ele vor fi capabili:

1. Să înțeleagă critic drepturile și principiul participării.
2. Să dezvolte competențe pentru o cultură democratică.
3. Să aplice Modelul Lundy în contexte reale de viață.
4. Să identifice și să depășească obstacolele participării.

Rezultate așteptate:

- Conștientizează importanța respectării drepturilor la participare;
- Înțeleg practicile de participare cu sens;
- Reflectează critic asupra experiențelor proprii de participare.

Materiale necesare:

- Foi A4;
- Markere;
- Flipchart;
- Modelul Lundy – fișe.

Desfășurarea activității

Activitatea 1 - Mit sau realitate

Activitatea este un icebreaker de analiză a diverselor mituri cu referire la participare pentru a explora înțelegerea și experiențele tinerilor în acest sens.

Facilitatorul citește pe rând, diverse situații și colectează opiniile participanților/ elor. De exemplu:

- Adulții știu cel mai bine.
- Copiii sunt prea mici pentru a putea lua decizii.
- Tinerii nu știu ce vor!
- Opinia fiecăruia contează.
- Pot deveni membru/ă a Consiliului Elevilor (CE) chiar dacă nu am note mari.
- Doar cei mai buni elevi/e pot deveni membri CE.
- Trebuie să fii deștept și inteligent pentru ca să te poți implica în procese de decizie. Unele subiecte sunt prea serioase pentru copii.
- Tinerii sunt încurajați să se gândească la alte situații/ mituri pe care le cunosc și să le împărtășească în plen.

Tinerii sunt încurajați să se gândească la alte situații/ mituri pe care le cunosc și să le împărtășească în plen.

Reflecție:

- Ce ați observat în această activitate?
- Ce a fost comun? Ce a fost diferit?
- Ce-ar trebui să se întâmple pentru ca participarea copiilor/ tinerilor să devină reală?

Încheiați activitatea cu explicarea standardelor de participare (conectate cu ideile și reflecțiile care au venit de la participanți) și/ sau a celor patru cadrane ale modelului de participare al Laurei Laudy (în funcție de dinamica și nevoile grupului).

Activitatea 2 - Harta participării mele

Fiecare participant/ă primește o fișă structurată în patru cadrane (Spațiu – Voce – Audiență – Influență /modelul Laurei Lundy). Participanții/ele lucrează individual și reflectează la o situație reală din viața lor școlară:

- unde simt că pot sau nu pot vorbi (spațiu);
- ce anume aș dori să spun și ce emoție sau nevoie se află în spatele mesajului (voce);
- cine sunt persoanele care pot să mă asculte (audiență);
- ce schimbare concretă și realistă îmi doresc (influență).

Reflecțiile individuale durează 10-15 minute. Participanții și participantele sunt invitate să completeze fișele. Înainte de a împărtăși experiențele, tinerii sunt invitați/e să reflecteze în baza următoarelor întrebări:

- Ce am descoperit despre mine completând această hartă?
- Ce m-a surprins cel mai mult în acest exercițiu?
- Ce prim pas sunt dispus/ă să fac după acest atelier pentru a-mi exercita dreptul la participare?

Participanții/ele sunt invitați/e să creeze grupuri. În cadrul grupurilor, discută experiențele personale și aleg, de comun acord, o experiență de participare din propria școală sau alte spații, care li se pare relevantă și care consideră să fie împărtășită în grupul mare.

Fiecare grup pregătește pe scurt descrierea experienței alese și notează pe flipchart:

- Contextul;
- Cine a fost implicat;
- Ce schimbare s-a produs sau ce s-a încercat să se schimbe. Ce obstacole au fost întâmpinate.
- Ce soluții propunem pentru problema aleasă.

n plen se prezintă experiențele și se notează pe flipchart elementele comune sau diferențele dintre ele. Participanții sunt invitați să reflecteze la participarea ca experiență trăită.

Reflecție:

- Ce ați observat în experiențele prezentate?
- Ce elemente de participare apar cel mai des?
- Cum v-ați simțit analizând aceste experiențe de participare?
- Ce a fost ușor și ce a fost dificil în aceste situații?
- Ce nevoi simțiți să fie acoperite?
- Care exemple vi s-au părut mai apropiate de realitatea voastră școlară?
- Ce alte exemple ați mai auzit sau trăit voi înșivă în care elevii/ele au contribuit la o schimbare?
- După aceste exemple, ce ați vrea să faceți diferit sau în plus în proiectul vostru? Ce drepturi au fost vizibile în aceste situații?
- Cum m-am simțit când am vorbit despre experiențele mele de participare?
- Ce am observat despre felul în care funcționează participarea în școala mea?
- În ce măsură au fost asigurate Spațiul, Vocea, Audiența și Influența în exemplele discutate?
- Ce aș schimba dacă aș avea puterea de decizie?
- Care sunt problemele majore identificate și care ar trebui abordate cu prioritate?
- Ce v-a inspirat cel mai mult din exemplul văzut?

***Debrifing*:**

- Cum a fost să alegeți o singură problemă pe care să vă concentrați?
- Ce ați simțit în timpul brainstorming-ului?
- Ce v-a reușit în proces?
- Ce v-a ajutat să fiți echipă?
- Care dintre ideile propuse vi se pare cea mai realizabilă sau cea mai inovatoare?

Mesaje cheie
Tinerii au dreptul să fie implicați în deciziile și activitățile care îi afectează, iar adulții trebuie să creeze spații sigure și oportunități pentru a le asculta opinia. Înainte de a lua decizia de a se implica sau nu într-o activitate/ inițiativă este important să clarificăm scopul, procesul și ce se va întâmpla cu informațiile furnizate. Fiecare copil se poate retrage din orice proces dacă simt că acesta nu mai este potrivit pentru intențiile lui. Adulții trebuie să asigure un mediu în care fiecare copil se simte protejat emoțional și fizic, unde este în regulă să greșești, să explorezi și să înveți.

Resurse teoretice:

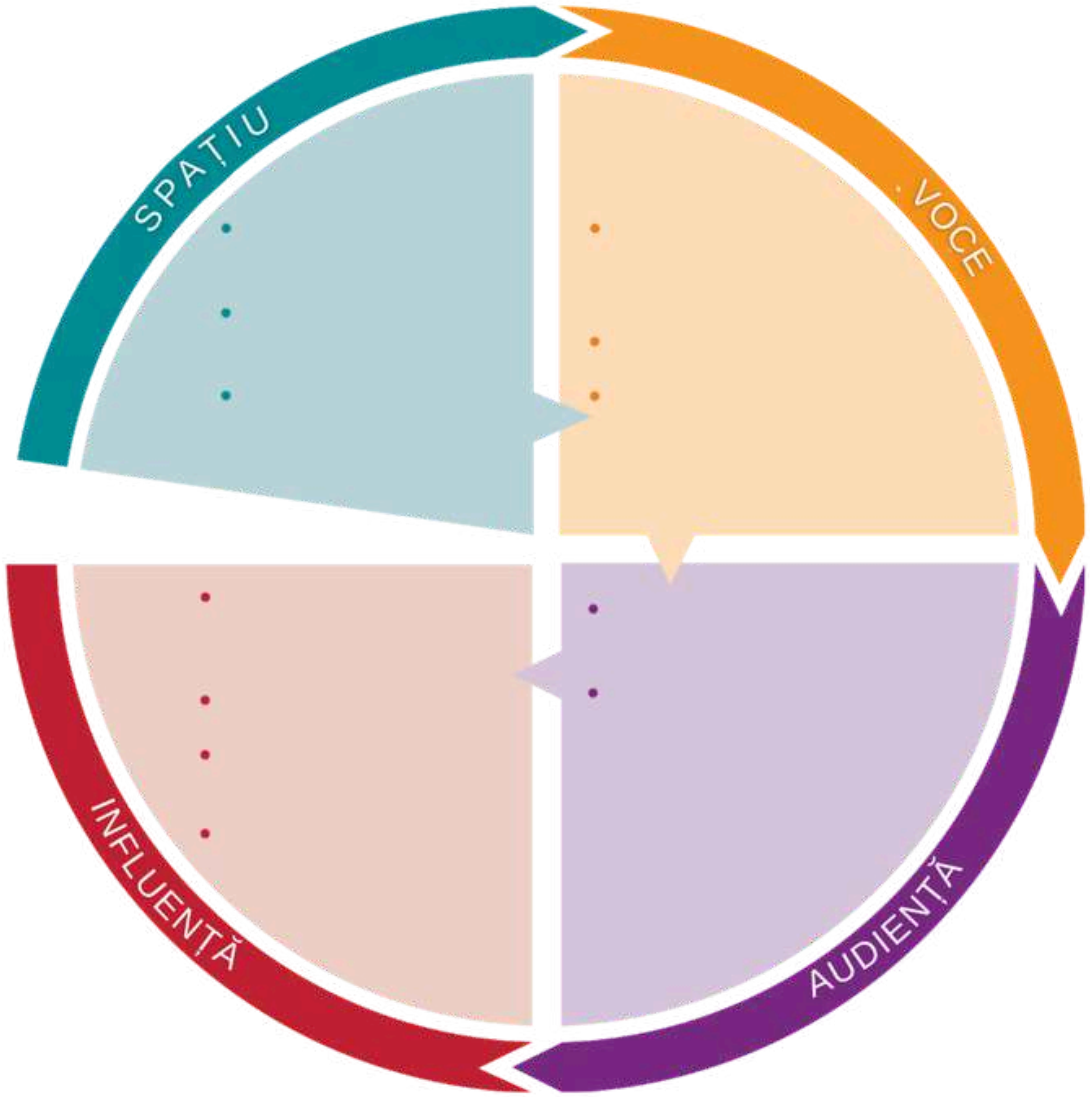
Modelul Lundy de participare bazată pe drepturile copilului

Acesta este un model care este folosit în UE. Laura Lundy a punctat faptul că VOCEA nu este un element suficient pentru participarea completă a copiilor. Aceștia au de fapt nevoie de patru factori pentru a le facilita participarea.

- SPAȚIU: Copiilor trebuie să li se dea ocazia să își exprime punctul de vedere.
- VOCE: Copiilor trebuie să li se faciliteze exprimarea opiniilor lor.
- AUDIENȚĂ: Punctul lor de vedere trebuie ascultat.
- INFLUENȚĂ: Trebuie acționat conform punctului lor de vedere, după caz.

Tabel 2. Modelul Lundy

SPAȚIU CUM: Oferiți un spațiu sigur și inclusiv pentru copii, ca să își exprime opiniile Au fost opiniile copiilor solicitate înmod activ? A existat un spațiu sigur în care copiii să își poată exprima punctele de vedere liber? S-au luat măsuri pentru a se asigura că toți copiii au luat parte?	VOCE CUM: Oferiți informații corespunzătoare și facilitați exprimarea punctelor de vedere ale copiilor Li s-au dat copiilor informațiile necesare pentru a-și forma un punct de vedere? Știu copiii că nu e obligatoriu să ia parte la proces/ eveniment? Li s-a dat copiilor o gamă de opțiuni privind modul în care să se exprime?
AUDIENȚĂ CUM: Asigurați faptul că opiniile copiilor sunt comunicate adulților care au responsabilitatea de a-i asculta Există un proces de comunicare a opiniilor copiilor? Știu copiii cui sunt transmise opiniile lor? Are acea persoană/instituție puterea de a lua decizii?	INFLUENȚĂ CUM: Asigurați-vă că opiniile copiilor sunt luate în serios și că se acționează în consecință, după caz Au fost luate în considerare opiniile copiilor de cei cu putere de decizie? Există proceduri implementate pentru a se asigura că opiniile copiilor sunt luate în serios? Au primit copiii și tinerii feedback, explicându-li-se motivele pentru deciziile luate?

Imagine 5. Fișă de lucru pentru tineri după Modelul Lundy

Bibliografie:

- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului: Comentariul General Nr. 12 (2009). Dreptul copilului de a fi ascultat.
- Meaningful Participation: A Guide to the LUNDY Model, www.thre.org.uk
- Involving children in decision-making: the Lundy Model, Professor Laura Lundy, Center for Children's Rights
- Engaged and Heard! Guidelines on adolescents participation and civic engagements. Unicef 2020

Sesiunea 5. Participarea în mediul școlar

Timp: 30minute

Scop: Înțelegerea formelor concrete de participare a elevilor în mediul școlar și a modului în care vocea lor poate influența deciziile.

Obiective:
Participanții vor fi capabili:
1. să identifice situații în care elevii pot participa la decizii;
2. să distingă între a fi informat și a participa activ;
3. să propună modalități concrete de implicare în școală.

Rezultate așteptate:
- Tinerii vor recunoaște spațiile reale de participare în școală;
- Vor conștientiza rolul lor în îmbunătățirea mediului școlar;
- Vor formula idei concrete de implicare.

Materiale necesare:
- Cartonașe cu situații din viața școlii;
- Markere;
- Flipchart.

Desfășurarea activității

Activitatea 1 - „Unde contează vocea mea?” Această sesiune de activități îi ajută pe tineri să înțeleagă ce înseamnă participarea elevilor în mediul școlar și cum poate vocea lor să influențeze deciziile care îi privesc direct. Pornind de la situații reale din viața școlii, participanții analizează cine ia deciziile, cine este consultat și care sunt diferențele dintre a fi doar informat și a participa activ.

Prin discuții ghidate și exerciții de lucru în perechi, tinerii identifică spațiile reale de participare, conștientizează rolul pe care îl pot avea în îmbunătățirea mediului școlar și formulează idei concrete de implicare care pot fi aplicate în propria școală.

Pasul 1 – Situații reale

Formatorul citește situații scurte:
- Stabilirea regulamentului școlar;
- Organizarea unui eveniment;
- Alegerea opționalelor;
- Amenajarea unui spațiu comun.

Participanții răspund prin ridicare de mână:
- Cine decide acum?
- Cine ar trebui consultat?

Pasul 2 – Discuție ghidată
Întrebări:

- Unde sunt elevii excluși din decizie? Ce ar schimba participarea lor?
- Ce obstacole există?

Pasul 3 – Soluții rapide
În perechi, tinerii formulează:

- „Un mod prin care elevii pot fi mai implicați în școala noastră este…";
- Câteva idei se notează pe flipchart.

Mesaje cheie
Participarea înseamnă să ai o voce reală în deciziile care te privesc, nu doar să fii informat. Elevii pot contribui activ la îmbunătățirea vieții școlare. Implicarea începe cu idei concrete și pași mici, dar asumați.

Reflecție ziua 1
Timp: 30 minute

Scop: Crearea unui spațiu de reflecție în care tinerii să își conecteze experiențele personale cu ceea ce au explorat și descoperit în ziua precedentă.

Obiective: La finalul activității tinerii vor fi capabili
1.Să identifice experiențele semnificative din ziua precedentă
2.Să exprime condiții și situații concrete în care vocea lor poate conta
3.Să analizeze experiențele lor reale de participarea

Materiale necesare:
-5 coli;
-Markere;
-Pixuri;
-muzică ambientală.

Rezultate așteptate:
-Tinerii își vor reconecta trăirile și observațiile personale cu activitățile desfășurate în ziua precedentă
-Tinerii vor identifica situațiile și condițiile în care vocea lor contează
-Tinerii vor reflecta asupra propriei perspective și emoții, exprimând gânduri și idei care le descriu experiențele.

Desfășurarea activității

Formatorul va crea un spațiu deschis și liniștit, favorabil reflecției personale, urmând să ofere instrucțiuni clare privind completarea Hărții zilei.

Înainte de a începe cea de a doua zi de curs, vreau să ne oprim puțin, pentru a vedea ce a însemnat pentru voi ziua de ieri. Pe pereți vedeți 5 începuturi de fraze (Viața mea e mai sigură când..., Deciziile sunt corecte când...Participarea e reală când... În școala mea pot participa când...Vocea mea contează când...) pe care voi le veți continua. Vrem să vedem ce a contat cu adevărat pentru voi. Aveți libertate totală de mișcare. Scrieți, desenați sau puneți doar un cuvânt. Nu trebuie să vă semnați. Avem aproximativ 15 minute.

Notă: Facilitatorul se mișcă discret prin sală, nu intervine, nu corectează. Dacă vede o persoană care ezită, poate oferi un exemplu neutru.

După ce participanții au finalizat de scris, formatorul îi invită să ia loc într-un cerc și îi încurajează să analizeze cele 5 cadrane având în vedere următoarele întrebări:

Care cadran ți se pare că are cele mai multe idei?

Ce te surprinde când te uiți la ce au scris colegii?

Există idei sau gânduri pe care le regăsești și la alții?

Ce a fost cel mai important pentru mine din ziua trecută?

Unde aș vrea să conteze mai mult vocea mea?

Un lucru pe care pot să-l fac pentru ca vocea mea să fie ascultată.

În final, subliniază ideile importante ce au fost relatate, mulțumește tinerilor pentru implicare și anunță următoarea activitate sau pauza, dacă există.

Mesaje cheie
Ce a fost semnificativ pentru propria învățare?

Sesiune 6. Modele de participare în școală și comunitate - Voluntariatul

Voluntariatul este o oportunitate!

Voluntariatul este o investiție strategică în propria persoană, participarea reală și autentică la construcția unei experiențe practice greu de obținut în alte contexte.

Voluntariatul este calea spre o învățare experiențială de abilități și deprinderi pe care nu le predă nicio școală.

Scop: Familiarizarea cu activitatea de voluntariat ca formă de participare a tinerilor

Obiective:

Până la sfârșitul sesiunii participanții:

1. Se vor familiariza cu tema activismului tinerilor;

2. Vor identifica cât mai multe avantaje ale voluntariatului; 3. Vor exemplifica activități de voluntariat accesibile.

Resurse necesare:

- Coli flipchart;
- markere

Rezultate așteptate:

Tinerii să conștientizeze importanța participării și a voluntariatului în propria formare;

Tinerii să numească domenii de voluntariat și câștigurile voluntariatului.

Desfășurarea activității

Lucru în grup– Formatorul împarte grupul mare în 3 subgrupe. Fiecare subgrupă va avea o sarcină la care va lucra 10 - 15 minute. Important este ca toți membri subgrupei să participe la discuții.

Prima subgrupă va avea de listat cât mai multe trăsături ale unui elev/tânăr implicat în activități de voluntariat, astfel încât să răspundă la întrebarea „Ce îl face diferit pe voluntar?”

A doua subgrupă va identifica cât mai multe activități de voluntariat, astfel încât să răspundă la întrebarea „Ce activități face voluntarul diferit?”

A treia subgrupă va căuta avantajele activității de voluntariat, astfel încât să răspundă la întrebarea „Ce câștig are un voluntar?”

La finalul timpului de lucru fiecare subgrupă va prezenta ideile în 2-3 minute, colegii din celelalte subgrupe putând completa.

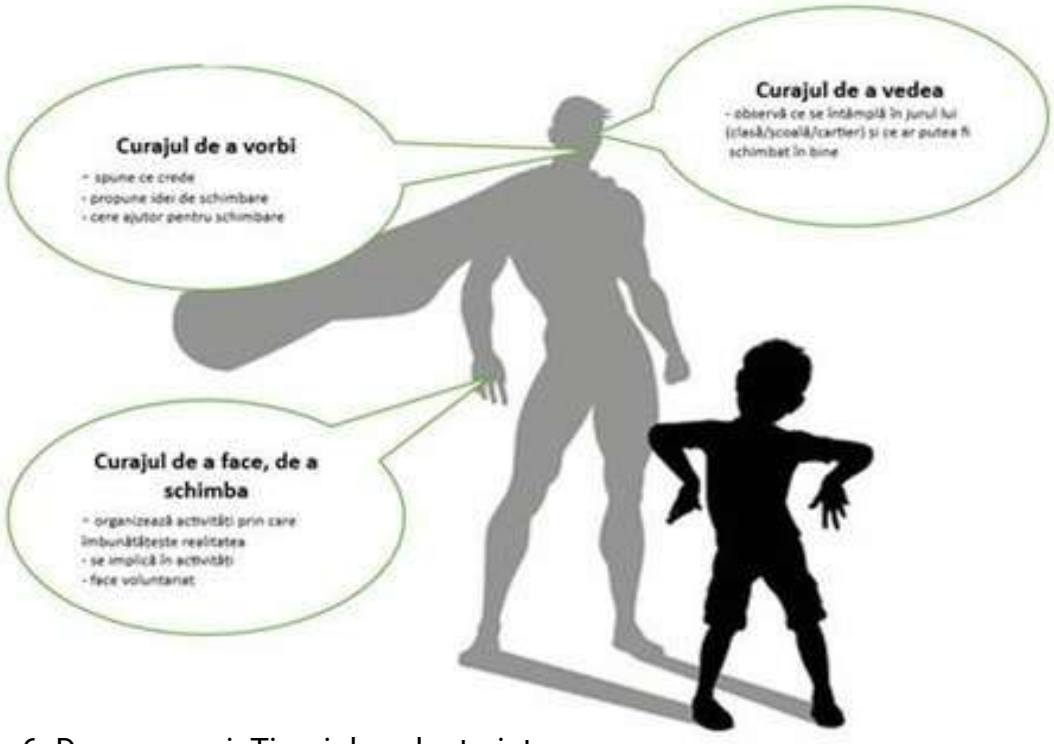
Formatorul formulează concluziile, definește „voluntariatul” și punctează cele mai importante trăsături ale voluntarului, posibile activități de voluntariat accesibile și avantajele.

Resurse teoretice

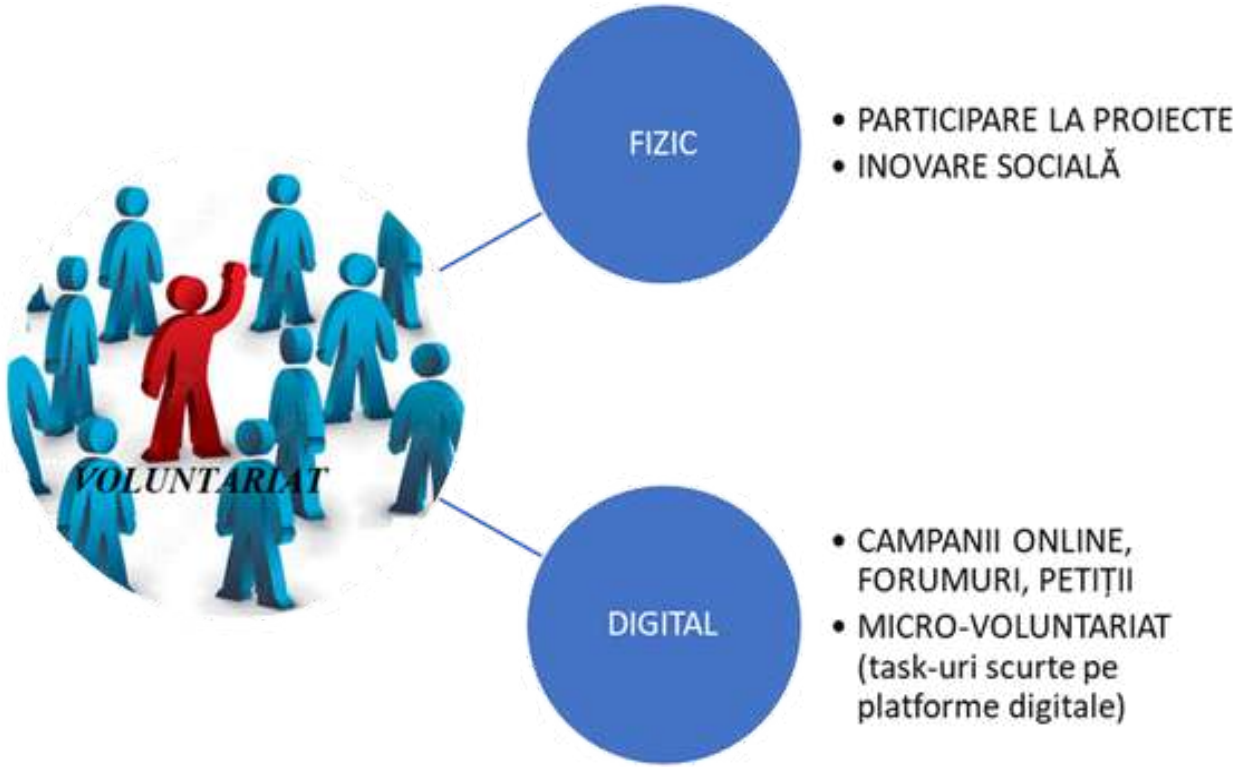
Voluntariatul și participarea la proiecte

Voluntariatul este un serviciu adus comunității, un laborator de învățare și de dezvoltare a unor abilități, o oportunitate de extindere a rețelei de contacte (colegi cu aceleași valori ca tine, dar și mentori sau potențiali angajatori).

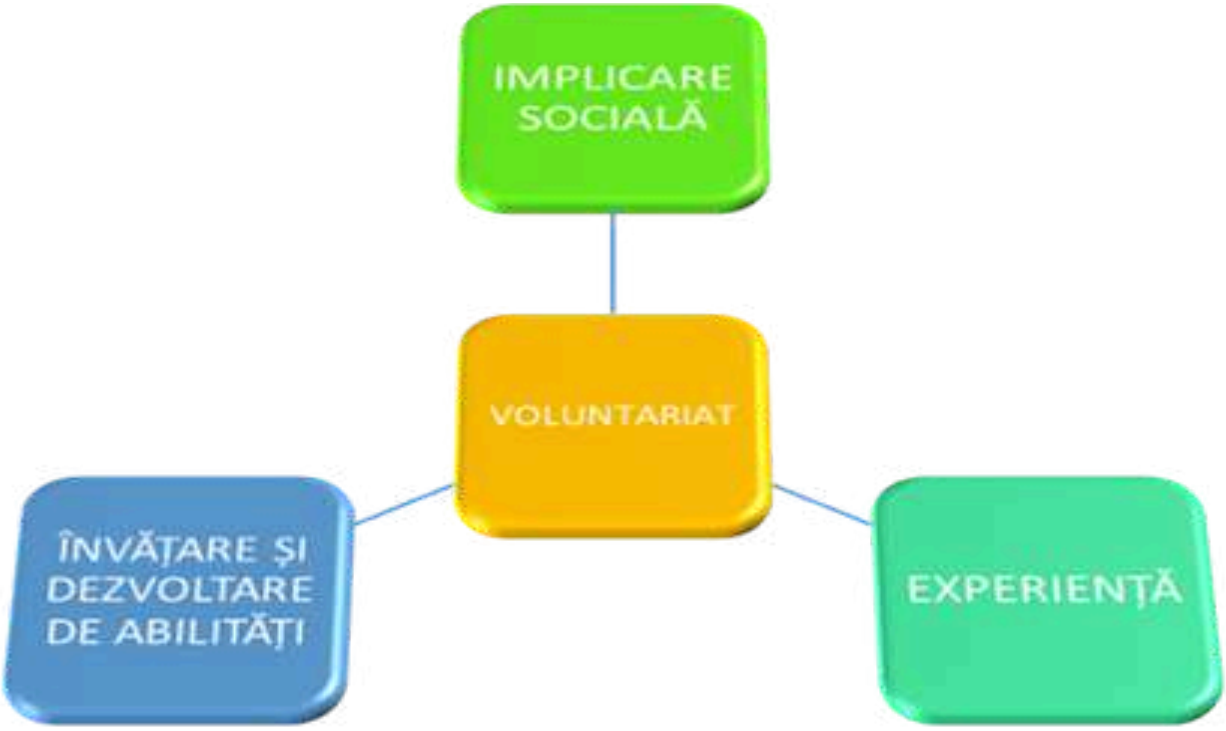
Cele 3 „Super-puteri” ale Tânărului Activ

Imagine 6. Despre curaj Tipuri de voluntariat

Imagine 7. Tipuri de voluntariat Avantajele voluntariatului

Imagine 8. Avantajele voluntariatului

Bibliografie:
Bere, Ioana Maria, Frimmerová, Alžbeta, Chiș-Racolța, Nicoleta, Kamenko, Jelena, Adoptă voluntariatul incluziv!, Centrul de Voluntariat Cluj-Napoca, 2016

Bibliografie:

Bere, Ioana Maria, Frimmerová, Alžbeta, Chiș-Racolța, Nicoleta, Kamenko, Jelena, Adoptă voluntariatul incluziv!, Centrul de Voluntariat Cluj-Napoca, 2016

Bîcîilă, Cristina , Clocotici, Oana, Nanu, Ioana , Oțelea, Marina, Stativă, Ecaterina, Manualul voluntarului, Institutul Național de Sănătate Publică, 2021

Sesiune 7. Metode de implicare a elevilor și consultarea elevilor

Scopul sesiunii

Scopul acestui modul este de a crea și gestiona procese de participare semnificativă a tinerilor în luarea deciziilor, evitând formele simbolice sau decorative de implicare.

Obiective

La finalul modulului, participanții vor fi capabili să:

1. Să identifice ariile din viața școlară în care tinerii pot fi implicați în procesul de luare a deciziilor;
2. Să distingă între participarea simbolică și participarea autentică;
3. Să faciliteze o dezbatere consultativă cu implicarea tinerilor;
4. Să evalueze nivelul de participare folosind Scara participării lui Roger Hart;
5. Să reflecteze critic asupra propriului rol în procesele participative.

Agenda sesiunii

- Activitatea 1: Unde pot decide tinerii? – 25 min
- Activitatea 2: Simulare – Dezbatere consultativă – 90 min
- Activitatea 3: Analiză pe baza Scării participării lui Hart – 25 min
- Concluzii și transfer în practică – 20 min

7.1. Unde pot decide tinerii?

Timp: 25 minute

Scopul activității

Explorarea ariilor din viața școlară în care tinerii sunt deja implicați, ar putea fi implicați sau sunt excluși din procesul de luare a deciziilor.

Materiale necesare

- postere A1;
- stick'n notes;
- markere.

Descrierea activității

Facilitatorul afișează în sală 4–6 postere (format A1), fiecare reprezentând o arie a vieții școlare, de exemplu:

- regulamente și reguli școlare;
- activități extracurriculare;
- bugetul școlii / fonduri pentru elevi;
- spații școlare (curte, săli, cantină);
- orarul și metodele de predare;
- comunicarea școală–elevi.

Participanții lucrează individual sau în grupuri mici și notează pe stick'n notes:

- unde tinerii sunt deja implicați;
- unde ar putea fi implicați mai mult;
- unde deciziile sunt luate exclusiv de adulți.

Stickerele sunt plasate pe posterele corespunzătoare.

Debrifare și reflecție

Facilitatorul ghidează o discuție de grup, folosind întrebări precum:

- Care arii sunt menționate cel mai frecvent?
- În ce domenii apare cea mai mare rezistență față de implicarea tinerilor?
- Ce temeri sau presupuneri ale adulților devin vizibile?
- Ce tip de participare a fost utilizat în această activitate?
- Care sunt punctele forte și limitele metodei?

Resurse

Anexa - ARII DE IMPLICARE A TINERILOR ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

Tabel 2. ARII DE IMPLICARE A TINERILOR ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

DOMENIU	CE SE DECIDE	CUM PARTICIPĂ ELEVII	CINE DECIDE	INSTRUMENT RECOMANDAT
GUVERNANȚĂ ȘI REGULI	Regulamentul școlar Codul de conduită Drepturi și sancțiuni Reguli de evaluare și feedback	Consultare structurată Grupuri mixte elev–profesor Propuneri scrise	Decizie comună / Administrație cu feedback public	Consultare publică structurată Dezbatere consultativă Grup de lucru mixt (elevi–adulți) Chestionar deliberativ
PROCES EDUCAȚIONAL	Metode de predare Activități extracurriculare Proiecte educaționale	Feedback regulat Co-creare de activități Evaluare participativă	Cadrele didactice + elevii	Focus group cu elevii Ateliere de co-creare (co-design workshops) Evaluare participativă
CONSILIUL ELEVILOR	Priorități ale elevilor Inițiative și campanii Reprezentare	Alegeri Dezbateri Vot informat	Elevii	Alegeri democratice Dezbateri interne Adunări generale ale elevilor
BUGET ȘI RESURSE	Buget participativ Utilizarea spațiilor Echipamente	Propuneri de proiecte Deliberare Selecție și monitorizare	Elevii / Decizie comună	Buget participativ Juriu de elevi Deliberare ghidată

VIAȚA ȘCOLARĂ ȘI CULTURA	Evenimente Tradiții Spații de exprimare	Grupuri de inițiativă Co-organizare	Elevii	Grupuri de inițiativă Management participativ al evenimentelor Planificare colaborativă
COMUNICARE ȘI REPREZENTARE	Mesaje publice Relația cu părinții și comunitatea	Reprezentare Campanii de informare	Elevii + administrația	Campanii de comunicare participativă Echipe mixte de comunicare Consultări publice
MONITORIZARE ȘI EVALUARE	Dacă deciziile funcționează Ce se ajustează	Chestionare Grupuri de evaluare Raportare	Decizie comună	Evaluare participativă Feedback loops Raport public elev–administrație
CONFLICTE ȘI GESTIONAREA LOR Tipuri de conflicte: elev–elev elev–profesor elevi–administrație	Cum sunt soluționate conflictele Ce reguli se aplică în situații tensionate Ce se schimbă pentru a preveni conflicte similare	Mediere între egali (peer mediation) Cercuri restaurative Comisii mixte de etică / disciplină Formularea de soluții și acorduri	Decizie comună / Administrația (cu implicarea elevilor și feedback public)	Mediere între egali (peer mediation) Cercuri restaurative Dialog facilitat Comisii mixte elev–adulți

7.2. Simulare – Dezbatere consultativă

Timp: 90 minute

Scopul activității
Experimentarea directă a unui proces de consultare a tinerilor și analizarea raportului de putere dintre adulți și tineri în luarea deciziilor.

Materiale necesare:
- fișe de rol;
- ghidul de desfășurare a dezbaterii.

Tema simulării:
Amenajarea unui spațiu de recreere în curtea școlii

Descrierea activității
Participanții sunt împărțiți în următoarele roluri:
- elevi (consiliul elevilor);
- profesori;
- administrația școlii;
- părinți (opțional);
- facilitator / moderator.

Scenariul: Școala dispune de un buget limitat pentru amenajarea unui spațiu de recreere. Sunt propuse mai multe opțiuni (teren sportiv, zonă verde, spațiu de socializare, scenă etc.). Elevii sunt invitați la o dezbatere consultativă, iar decizia finală aparține administrației școlii.

Pașii simulării
1. Prezentarea contextului și a regulilor – 5 min 2. Repartizarea rolurilor - 5 min
3. Pregătirea pozițiilor - 10 min
4. Consultarea propriu-zisă – 45 min

Rolul observatorilor
Observatorii urmăresc:
- cine vorbește cel mai mult;
- cine ia decizia finală;
- cât de serios sunt tratate opiniile elevilor; dinamica de putere dintre adulți și tineri.

Resurse:
Anexa 2 - FIȘE DE ROL PENTRU DEZBATEREA CONSULTATIVĂFIȘĂ DE ROL
FIȘĂ DE ROL 1 – Elev / Tânăr cu necesități speciale (utilizator de scaun rulant)Reprezinți: elevii cu dizabilități și nevoi speciale din școalăRol în dezbatere: să aduci perspectiva accesibilității și a incluziunii în procesul decizional.
Context: Terenul școlii și spațiile existente nu sunt complet adaptate pentru utilizarea de către persoane cu mobilitate redusă. Amenajarea noului spațiu este o oportunitate de a crea un mediu incluziv pentru toți elevii.
Interese și nevoi:
- acces fără bariere (rampe, alei netede);
- suprafețe sigure pentru deplasare;
- bănci și mese adaptate;
- posibilitatea de a socializa alături de ceilalți elevi.

Argumente posibile:
spațiul școlii trebuie să fie utilizabil de toți elevii, nu doar de majoritate;
incluziunea este un drept, nu un favor;
un spațiu accesibil este mai sigur pentru toată lumea (inclusiv copii mici, profesori, părinți);
școala transmite un mesaj de respect și egalitate.

Limitări:
- bugetul poate fi invocat ca obstacol;
- există riscul ca nevoile tale să fie considerate „de nișă".

Misiunea ta:
- să faci vizibile aceste nevoi;
- să propui soluții realiste;
- să cauți aliați în rândul celorlalți participanți.

FIȘĂ DE ROL 2 – Moderatorul dezbaterii
Responsabilități:
- menții ordinea;
- oferi dreptul la cuvânt;
- te asiguri că regulile sunt respectate.

Nu ai voie să:
- îți exprimi propria opinie;
- favorizezi un grup.

FIȘĂ DE ROL 3 – Președintele Consiliului Elevilor
Reprezinți: elevii școliiScopul tău: să te asiguri că vocea elevilor contează în decizie.
Argumente posibile:
- elevii sunt beneficiarii direcți;
- spațiul va fi folosit zilnic;
- implicarea elevilor crește responsabilitatea.

FIȘĂ DE ROL 4 – Grup de elevi „Sport și mișcare"
Doriți: teren multifuncțional (fotbal, baschet).
Argumente:
- sănătate fizică;
- activități extracurriculare; reducerea sedentarismului.

FIȘĂ DE ROL 5 – Grup de elevi „Relaxare și socializare"
Doriți: zonă verde cu bănci, umbrar.
Argumente:
- nu toți elevii fac sport;
- pauzele sunt stresante;
- incluziune pentru toți.

FIȘĂ DE ROL 6 – Reprezentantul părinților

Preocupări:
- siguranța copiilor; costurile;
- întreținerea spațiului.

Poziție: deschis(ă) compromisului.

FIȘĂ DE ROL 7 – Reprezentantul administrației școlii
Rol: aduci informații reale:
- buget limitat;
- reguli de siguranță;
- responsabilități legale.

FIȘĂ DE ROL 8 – Profesor / diriginte
Rol:
- explici beneficiile educaționale;
- ajuți la mediere;
- susții participarea elevilor.

FIȘĂ DE ROL 9 – Autoritate locală / ONG (opțional)
Rol:
- vorbești despre finanțări;
- exemple de bune practici;
- parteneriate posibile.

Anexa 3 - MERSUL DEZBATERII (scenariu recomandat)
Amenajarea unui spațiu de recreere în aer liber în școală

1. Deschiderea oficială a dezbaterii
Cine: Moderatorul
Durata: ~2 minute
Moderatorul declară deschisă dezbaterea publică și explică:
- tema dezbaterii;
- scopul întâlnirii (luarea unei decizii democratice);
- regulile de bază (timp de vorbire, respect reciproc, drept egal la opinie).

Formulă posibilă:
„Declar deschisă dezbaterea publică privind amenajarea unui spațiu de recreere în aer liber pe terenul școlii. Scopul nostru este să ascultăm toate punctele de vedere și să luăm o decizie în mod democratic.”

2. Prezentarea contextului și a problemei
Cine: Președintele Consiliului ElevilorDurata: ~3 minute
Se prezintă pe scurt:
- situația actuală (teren liber, buget limitat);
- motivul pentru care este necesară o decizie;
- opțiunile generale aflate în discuție (fără a intra în detalii).

Accent: problema este comună, soluția trebuie construită împreună.

3. Prezentarea pozițiilor părților interesate
Cine: Toți actorii implicațiDurata: ~15 minute
Moderatorul oferă cuvântul, pe rând, fiecărei părți interesate.Fiecare intervenție este limitată la 2 minute.
Ordine recomandată:

- Grupuri de elevi (viziuni diferite); 2. Reprezentantul părinților;
- Profesor / diriginte;
- Administrația școlii;
- Autoritate locală / ONG (dacă există).

Ce trebuie să conțină o intervenție:

- poziția clar exprimată;
- 1–2 argumente;
- eventual o propunere concretă.

4. Clarificări, întrebări și replici
Cine: Participanții, moderați strict
Durata: ~10 minute
După prezentarea tuturor pozițiilor:

- participanții pot adresa întrebări;
- se solicită clarificări;
- sunt permise replici scurte.

Moderatorul:

- asigură echilibrul;
- previne monopolizarea discuției;
- readuce conversația la subiect dacă deviază.

Regulă-cheie: nu se intră în polemică personală.

5. Formularea opțiunilor finale
Cine: ModeratorulDurata: ~ 5 minute
Pe baza discuțiilor, se sintetizează 2–3 opțiuni realiste, de exemplu:

- spațiu predominant sportiv;
- spațiu de relaxare;
- variantă mixtă.

6. Deliberarea
Cine: Toți participanțiiDurata: ~ 5 minute
Participanții:

- analizează opțiunile;
- discută avantajele și dezavantajele;
- pot propune ajustări minore.

Accentul este pus pe compromis și interesul comun.

7. Luarea deciziei
Cine: Participanții, sub coordonarea moderatorului
Durata: ~ 5 minute
Decizia se ia prin:

- vot deschis;
- vot secret;
- consens parțial (dacă este posibil).

Rezultatul este:

- anunțat public;
- consemnat vizibil;
- acceptat de grup.

:*8. Închiderea dezbaterii*

Cine: Moderatorul

Durata: ~2 minute

Moderatorul:

- mulțumește participanților;
- reamintește decizia;
- subliniază importanța participării democratice.

7.3 Analiză pe baza Scării participării lui Roger Hart

Timp: 25 minute

Scopul activității

Evaluarea nivelului de participare a tinerilor și identificarea condițiilor necesare pentru o participare autentică.

Materiale necesare:

- poster cu Scara participării lui Hart;
- stick'n notes;
- prezentare PPT (opțional).

Descrierea activității

Facilitatorul prezintă sau reamintește participanților Scara participării lui Roger Hart.
Participanții sunt invitați să plaseze simularea pe una sau mai multe trepte ale scării:

- manipulare;
- decorativ;
- simbolic (tokenism); informați;
- consultați;
- implicați în luarea deciziilor;

Resurse:

Anexa 4

Scara participării lui Roger Hart este un model conceptual care descrie diferitele niveluri de implicare a copiilor și tinerilor în procesele de luare a deciziilor. Modelul ajută adulții să distingă între participarea simbolică și participarea autentică, evidențiind gradul real de putere și influență pe care îl au tinerii într-un proces decizional.

Tabel 3. Scara participării lui Roger Hart

Manipulare	Ce este: Tinerii sunt folosiți pentru a susține o decizie a adulților, fără să înțeleagă scopul real. Exemplu: Elevii sunt puși să semneze o petiție „pentru îmbunătățirea școlii”, dar nu li se explică ce schimbări presupune și cine beneficiază de ele.
Decorativ	Ce este: Tinerii sunt prezenți doar „de decor”, pentru imagine. Exemplu: Câțiva elevi participă la deschiderea unui proiect al primăriei, stau pe scenă pentru poze, dar nu au niciun rol real sau voce în eveniment.
Simbolic (tokenism)	Ce este: Tinerii sunt consultați formal, dar opiniile lor nu influențează decizia. Exemplu: Un elev este invitat în Consiliul Profesoral, i se permite să vorbească, dar decizia este deja luată și punctul lui de vedere nu este luat în considerare.
Informați	Ce este: Tinerii sunt informați corect despre decizii, dar nu pot influența rezultatul. Exemplu: Elevilor li se explică din timp că programul școlar se va schimba și de ce, însă nu li se cere părerea.
Consultați	Ce este: Opiniile tinerilor sunt cerute și analizate, dar decizia finală aparține adulților. Exemplu: Școala face un chestionar printre elevi despre regulile de utilizare a telefoanelor, iar unele sugestii sunt preluate în regulament.
Implicați în luarea deciziilor	Ce este: Tinerii participă activ în procesul decizional, alături de adulți. Exemplu: Reprezentanții elevilor fac parte din grupul de lucru care elaborează regulamentul intern al școlii și votează împreună cu profesorii.
Inițiați de adulți, decizii comune	Ce este: Proiectul este inițiat de adulți, dar deciziile se iau împreună cu tinerii. Exemplu: Profesorii propun crearea unui club de voluntariat, iar elevii decid ce activități vor face, cum se organizează și ce cauze susțin.
Inițiați de tineri, sprijiniți de adulți	Ce este: Tinerii inițiază acțiunea, iar adulții oferă suport, nu control. Exemplu: Elevii propun și organizează o campanie împotriva bullyingului, iar profesorii îi ajută cu aprobări, spații și legătura cu administrația.

Mesaje cheie
Participarea tinerilor este un proces continuu, nu un exercițiu punctual. Rolul adulților nu este de a controla decizia, ci de a crea condiții sigure, clare și transparente în care tinerii să poată contribui semnificativ. Facilitatorii sunt încurajați să adapteze acest modul la contextul propriei școli sau organizații și să identifice pași concreți prin care nivelul de participare a tinerilor poate fi crescut progresiv.

Bibliografie

Hart, R. A. (1992). Children's Participation: From Tokenism to Citizenship. Florence: UNICEF International Child Development Centre.

Sesiuna 8. Identificarea nevoilor de către tineri

Timp: 150 minute

Scop: Consolidarea și dezvoltarea competențelor elevilor, cu un accent deosebit pe cei implicați în structurile de reprezentare și autoguvernare, pentru identificarea, analizarea și formularea adecvată a necesităților colegilor lor, ale cadrelor didactice, precum și ale instituției de învățământ și comunității locale.

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii participanții vor:

1. Putea să dezvolte chestionare și alte instrumente de colectare de date la nivel de instituție și comunitate.
2. Participanții vor putea utiliza datele obținute și să le folosească în interacțiunea cu factorii de decizie și alte părți interesate

Materiale necesare:

- Flipchart;
- Markere;
- Laptop;
- Proiector sau Ecran;
- 2-5 laptopuri pentru participanți.

Rezultate așteptate:

Elevii vor cunoaște cum pot identifica nevoile colegilor și nu doar Vor putea formula clar o întrebare de cercetare/ analiză

Vor putea utiliza metode eficiente de colectare a datelor

Vor putea analiza datele

Vor transforma datele în propuneri

Notă: Formatorul urmează să ajusteze metodologia în funcție de grupul de persoane cu care lucrează, profilul acestora și existența mijloacelor tehnice.

Desfășurarea activității

Activitatea 1 - *Identificarea nevoilor diferitelor grupuri de elevi de către elevi și profesori*
Notă: *Se recomandă ca în cadrul acestei sesiuni să fie implicați 2 formatori*
Activitatea de capacitare este structurată în următoarele submodule, concepute pentru a acoperi în mod coerent și logic întregul proces de identificare a necesităților, precum și o gamă variată de instrumente ce pot fi utilizate în acest scop: (i) Introducere și formularea întrebării de cercetare/analiză (research question / triggering question); (ii) elaborarea și aplicarea unui sondaj la nivel de instituție, atât în format online, cât și offline; (iii) realizarea interviurilor și a ședințelor de grup (focus grupuri); și (iv) alte metode complementare de colectare a datelor.
Instrucțiune de desfășurare a activității: În continuare se descriu instrumentele ce se recomandă formatorului pentru a fi utilizate la fiecare submodul.

Introducere și formularea întrebării de cercetare:
- Discutăm cu participanții de ce avem nevoie de a identifica necesitățile unui grup (elevi, profesori, părinți, alții…)
- Exersăm diferite tipuri de întrebări de cercetare

Întrebări introductive:
- Reflecție: Ce înțelegem prin necesitate? De ce trebuie să cunoaștem necesitățile unui grup?
- Orientare: Care este grupul pe care vrem să-l cunoaștem (elevi, profesori, alții), de ce? Ce voci sunt cel mai des auzite și ce voci sunt excluse?
- Metodologie: Ce tip de informații am avea nevoie? Cum putem colecta aceste informații? Cum ne asigurăm că avem aceste informații de la toate grupurile de interes?
- Aplicare: Cum putem valida datele? Cum le putem folosi? Cine urmează să acționeze?

Aceste întrebări sunt orientative
Descriere: Formatorul urmează să organizeze o mică se sesiune de reflecție și brainstorming împreună cu participanții, răspunsurile acestora urmează a fi înregistrate pe un flipchart sau ppt/ alte metode de înregistrare. După întrebarea/rile de reflecție formatorul urmează să prezinte o definiție generală care rezultă din cele indicate de participanți - aceasta poate fi formulată din timp și prezentată pe ppt sau formulat impromptu din răspunsurile participanților.

Ex: proces de identificare și analiză a cerințelor, deficiențelor și resurselor disponibile ale unei persoane, grup sau comunități, pentru a stabili ce este necesar pentru a-i îmbunătăți starea actuală, a soluționa problemele sau a atinge un anumit obiectiv. (Sava, S. (2012). Needs Analysis and Programme Planning in Adult Education (1st ed.). Verlag Barbara Budrich. https://doi.org/10.2307/j.ctvbkjvs2).

Pentru întrebările de orientare formatorul urmează să discute cu participanții dacă pentru elevi este important să implice și alte grupuri (profesori, părinți) în discuțiile de evaluare. În cadrul întrebărilor de metodologie răspunsurile participanților urmează a fi grupate conform planului curent de instruire: Sondaje/ chestionare.

Mesaje cheie
Formatorul urmează să termine sesiunea prin crearea unei concluzii generale în baza participării tinerilor în sesiune și concluzionarea că orice proces de identificare a necesităților începe cu punerea unei întrebări pentru a trece la următoarea etapă.

Formularea întrebării de cercetare:
-Ce este o întrebare de cercetare/ analiză?
- formatorul prezintă pe ppt/ altă modalitate.

Tabel 4 sau 6. Exemple: De la temă la întrebare de cercetare

Temă	Îngustare *Notă: Se poate transforma în indicator	Întrebare de cercetare
Bunăstarea școlară	Stresul în timpul examenelor	Cât de stresați se simt elevii în perioadele de examene?
Obiceiuri digitale	Utilizarea telefonului în școală	Cât de des folosesc elevii telefoanele în timpul pauzelor școlare?
Mediul de învățare	Participarea în clasă	Ce factori influențează participarea elevilor la discuțiile din clasă?
Activitate fizică	Sport după ore	În ce măsură participă elevii la activități fizice după orele de curs?
Siguranța în școală	Sentimentul de siguranță la școală	Cât de în siguranță se simt elevii în diferite spații ale școlii?
Lista de verificare pentru o întrebare bună de cercetare într-un chestionar școlar ✔️ Clară și simplă - ca un sărut (KISS - Keep it Short and Simple) ✔️ Se concentrează pe o singură idee principală ✔️ Poate primi răspuns prin întrebări de tip chestionar ✔️ Este relevantă pentru experiențele reale ale elevilor ✔️ Este adecvată vârstei grupului țintă		

Un chestionar - 1-2 întrebări de cercetare pentru participați.

Participanții sunt repartizați în grupuri de 4-6 persoane. Fiecare grup urmează să dezvolte o întrebare în funcție de interesul acestora.

Fiecare grup primește feedback de la formator și colegi și împreună se definitivează o întrebare de cercetare.

Dezvoltarea chestionarului

În continuare participanții în funcție de întrebarea lor de cercetare urmează să continue lucrul în grup.

Inițial formatorul urmează să prezinte câteva model de chestionare și folosirea indicatorilor. Se vor prezenta câteva instrumente pe ecran pentru utilizarea chestionarelor online/offline (google forms, survey monkeys etc.).

Fiecare grup urmează să facă un chestionar cu 2-4 indicatori - câte 2-4 întrebări pe indicator.

Formatorul împreună cu grupul urmează să evalueze și îmbunătățească câte un indicator pe grupul de lucru. Inițial se va colecta propunerile de la participanți, ulterior formatorul va finaliza chestionarul.

Exercițiu: Formatorul împreună cu participanții aleg un chestionar pe care urmează să îl completeze cu colegii lor. Fiecare participant în cadrul sesiunii urmează să contacteze 2-3 colegi pentru a completa chestionarul, apoi urmează să analizeze rezultatele împreună.

*8.*1 Implicarea părților interesate în identificarea nevoilor

Tabel 5: Categorizarea părților interesate

Nivel de influență	Nivel de interes	Categorie de părți interesate	Descriere	Strategie recomandată
Ridicat	Ridicat	Actori cheie	Stakeholderi cu putere mare de decizie și interes direct în rezultatele proiectului; pot accelera sau bloca implementarea.	Implicare activă, consultare constantă, co-decizie, parteneriat
Ridicat	Scăzut	Actori influenți, dar pasivi	Au capacitate mare de influență, dar interes limitat; pot deveni critici dacă sunt neglijați.	Informare strategică, menținerea satisfacției, implicare punctuală
Scăzut	Ridicat	Actori interesați	Sunt afectați direct de proiect, dar au influență limitată asupra deciziilor.	Consultare, feedback regulat, mobilizare și capacitare
Scăzut	Scăzut	Actori marginali	Au impact și interes redus; implicarea lor nu este esențială în fazele cheie.	Informare generală, monitorizare ocazională

Împreună cu participanții formatorul urmează să discute câteva părți interesate și să le categorizeze în baza tabelului de mai sus. Se recomandă utilizarea unor metode de dialog structurat în colectarea viziunilor: Colectarea a cel puțin un argument de la fiecare participant, sau dacă grupul este mai mare atunci a 5-7 argumente, ulteriori pentru fiecare parte interesată urmează să se voteze: deciziile se vor lua cu majoritate complexă de ⅔, dacă nu se ajunge se vor mai accepta câte 3 argumente de la părți, dacă nu se ajunge la consense se trece la următoarea parte interesată.

Mesaj cheie
Implicarea părților interesate se face diferențiat, în funcție de influență și interes, pentru decizii eficiente și participative.

Reflecție ziua 2 - Flash Interview

Timp: 30 minute

Scop: Să stimuleze reflecția asupra experiențelor anterioare într-un mod energizant și interactiv, dezvoltând abilități de comunicare între participanți.

Obiective: La finalul activității tinerii vor fi capabili:

1. Să reflecteze asupra cunoștințelor și experiențelor din ziua anterioară.

2. Să-și exerseze abilități de comunicare, prin formularea și adresarea de întrebări. 3. Să exprime experiențe personale legate de tematica sesiunilor anterioare.

Materiale:

- Cronometru;
- muzică energizantă.

Descrierea activității:

Formatorul explică că următorul joc are ca scop să își amintească ce au învățat și ce au simțit ieri. Pentru început participanții vor fi împărțiți în perechi și li se va spune că vor participa la un mini-interviu. În perechile formate, ambii participanți, timp de două minut trebuie să adopte rolul de intervievat, dar și rolul de intervievator. Astfel, fiecare participant va avea ocazia de a pune o întrebare și de a oferi un răspuns. Tinerii pot folosi întrebările pregătite în prealabil de formator, dar au libertatea de a adresa și alte întrebări. După ce fiecare a făcut interviul în pereche, participanții se schimbă cu alți colegi. Întrebările folosite de un participant nu trebuie să se repete de la o rundă la alta. După 3-4 runde, fiecare participant spune un singur lucru interesant sau surprinzător pe care l-a aflat. Pentru a face jocul mai dinamic, în momentul când participanții schimbă perechile, formatorul pot oferi instrucțiuni precum ” sari, alergă, dansează, sari într-un picior”.

Posibile întrebări:

- Care a fost cel mai interesant lucru pe care l-ai învățat ieri?
- Dacă ai putea repeta o parte din ziua de ieri, care ar fi și de ce?
- Ce ai învățat despre tine ieri?
- Care a fost momentul care te-a făcut să râzi cel mai mult?
- Dacă ai putea da un titlu de știre pentru ziua de ieri, care ar fi?
- Ce ai vrea să încerci astăzi diferit față de ieri?
- Ce ți-ai dori să-ți amintești de azi peste o săptămână?

Mesaje cheie
Experiențele capătă sens atunci când sunt împărtățite.

Sesiune 9. Planificarea unui proiect de schimbare

Timp: 90 minute

Scop: Exersarea deprinderilor de concepere a unui proiect

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii participanții:
1. Vor fi capabili să identifice elementele cheie ale unui proiect
2. Vor fi capabili să realizeze, cel puțin în schiță, un proiect de schimbare socială/comunitară.

Materiale necesare:

- Foi;
- creioane;
- foi flipchart;
- markere;
- Fișa 7 pași în realizarea unui proiect de schimbare;
- Flipchart;
- Videoproiector;
- laptop sau tablă interactivă
- PPT IMBR model.

Rezultate așteptate:
Participanții să poată structura un proiect de schimbare coerent și aplicabil

Desfășurarea activității

1.Provocare introductivă - Formatorul desenează pe o coală de flipchart 4 coloane fără a scrie nimic în ele şi adresează participanților următoarea întrebare: „Care credeți că sunt obiectivele/elementele esențiale într-un proiect de schimbare socială/comunitară?”.
Răspunsurile vor fi trecute de către formator, diferențiat, în cele 4 coloane, fără a le explica participanților motivația separării. (Cele 4 coloane sunt dedicate elementelor din IMBR model - Information, Motivation, Behavioural skills, Resources)

2. Prezentarea IMBR model - Formatorul prezintă modelul unui program/proiect de schimbare socială (IMBR model)
3. Discuții dirijate - Participanţii vor fi antrenaţi într-o discuţie pe tema etapelor care trebuie parcurse în realizarea unui astfel de program/proiect de schimbare socială (cele din Fișa 7 pași în realizarea unui program/proiect de schimbare socială/comunitară).

4. Lucru pe grupe - Participanţii sunt împărţiţi în 2 grupe. Formatorul distribuie Fișa 7 pași în realizarea unui program/proiect de schimbare socială/comunitară şi explică sarcina de lucru în grup: crearea unei schițe de proiect de schimbare socială/comunitară în care se pot implica tinerii.

Un grup va pune accentul pe implicare fizică (Proiect prin Consiliul Elevilor pentru reprezentarea intereselor colegilor în fața conducerii școlii sau a primăriei; proiect de voluntariat - curățarea unei zone verzi, ajutor pentru persoane în vârstă/animale abandonate, recondiționarea unui spațiu de joacă; organizarea de ateliere în centre culturale etc.), iar cel de-al doilea grup se va concentra pe participarea digitală sau hibrid (Campanie de Advocacy pe Social Media pentru promovarea sportului/drepturilor; Mediatizarea pentru atragerea de semnături pentru petiții pe platforme ca Declic; propunerea de idei de proiecte online pe platforme, cu implementare fizică ulterioară a proiectului).

5**. Prezentări -** Fiecare grup prezintă programul realizat. Celălalt grup poate aduce completări.

Resurse teoretice

Modelul unui program/proiect de schimbare socială (după IMBR model[1]: Information, Motivation, Behavioural skills, Resources)

Acest model reprezintă modelul generic al unui program complet, eficient de implicare în schimbări comunitare și sociale, pentru a produce schimbări reale şi pentru a schimba atitudini şi comportamente:

1. Informaţii (CE?) – Ce ne deranjează și ce vrem să schimbăm, concret? Informațiile

trebuie să fie cât mai complete şi cât mai exacte referitoare la problematica abordată.

2. Motivaţia schimbării (DE CE?) – De ce să ne implicăm în schimbare, ce beneficii

avem noi și comunitatea? Argumentarea clară și judicioasă a necesității schimbării și o justificare puternică care să se bazeze pe motive de ordin emoțional şi rațional sunt necesare.

3. Deprinderi şi abilități practice necesare implementării schimbării (CUM?) – Cum ne

dezvoltăm prin acest proiect? Aplicarea şi exersarea unor atitudini şi comportamente se realizează prin activități practice, jocuri, exerciții.

4. Resurse din comunitate (CE şi UNDE CĂUTĂM?) – Ce resurse există în

comunitate/societate pentru susținerea proiectului și unde /cum le putem accesa?

Acest model al unui proiect de succes este adaptat după modelul unui program de peer education IMBR model: Information, Motivation, Behavioural skills, Resources și bazează acțiunea și participarea tinerilor pe cea mai importantă formă de învăţare care valorifică experienţa şi activitatea – învăţare experienţială -.

- SPUNE-MI ...UIT,
- ARATĂ-MI ... ÎMI AMINTESC,
- -IMPLICĂ-MĂ ... ÎNŢELEG!

OAMENII REŢIN 10% din ceea ce citesc 20% din ceea ce aud 30% din ceea ce văd 50% din ceea ce văd şi aud 70% din ceea ce spun 90% din ceea ce spun în timp ce fac

Imagine 9.

7 pași în realizarea unui program/proiect de schimbare socială/comunitară

1. Evaluarea nevoilor - Participarea tinerilor la această evaluare este deosebit de importantă deoarece numai cu ajutorul opiniilor lor putem stabili clar şi corect așteptările şi restul programului.
2. Stabilirea scopului și a obiectivelor – Scopul reflectă nevoile grupului şi descrie schimbări generale dorite a se întâmpla într-un termen mai lung; obiectivele descriu în detaliu cum se vor obţine schimbările prevăzute în scop şi se stabilesc pe termen mai scurt, clarificând direcțiile de acțiune.

Atenție!
Un scop este scop dacă se poate concretiza în minim 2 obiective.
Un obiectiv este obiectiv dacă se va atinge prin cel puțin 2 activităţi.

3. Stabilirea strategiilor – Strategie cuprinde metode, activități şi tehnici de lucru/de evaluare și resursele (de timp și spaţiu, umane, materiale, tehnice, financiare).
4. Realizarea planului de lucru – planul de lucru este reprezentat, de cele mai multe ori într-un tabel, astfel:

Tabel 5. Realizarea unui plan de lucru

Titlul proiectului:						
Scopul:						
Obiectivul 1.: ……..						
Activităţi (titlul şi descrierea	Termen		Resurse		Responsabil	Rezultate aşteptate
	Început	Sfârşit	Existente	Necesare		
1						
2						
3						

Obiectivul 2.:						
Activităţi (titlul şi descrierea)	Termen		Resurse		Responsabil	Rezultate aşteptate
	Început	Sfârşit	Existente	Necesare		
1						
2						
3						

7. Realizarea echipei de implementare și pregătirea membrilor echipei – O echipă de proiect va cuprinde, cel puțin, 1 coordonator (se recomandă a fi un tânăr), 2-5 membri responsabili cu implementarea și evaluarea proiectului. Adulții pot fi parte din echipă și au rol de îndrumători.
8. Implementarea programului – Implementarea presupune punerea în act a tuturor activităților propuse în proiect. Este foarte important să se respecte termenele prevăzute. Implementarea înseamnă:

- organizarea spațiului;
- programarea activităţilor în timp;
- realizarea materialelor de informare/publicitare;
- derularea activităţilor.

În timpul implementării se recomandă a se realiza întâlniri cu tinerii din echipă la care să se discute despre succesele obținute și despre dificultățile întâmpinate.

9. Monitorizarea şi evaluarea – Monitorizarea implementării activităților se poate face de către responsabili tineri sau de către adulți și are rolul de a menține proiectul în graficul de desfășurare și în resursele alocate. Evaluarea se face periodic și la final. Se evaluează:

- realizarea tuturor activităților conform graficului;
- implicarea tinerilor;
- obținerea rezultatelor așteptate;
- încadrarea în bugetul alocat.

Mesaje cheie
O bună proiectare transformă o dorință abstractă într-un plan de acțiune care minimizează riscurile și risipa de resurse și crește considerabil șansele de reușită.

Bibliografie:

- [1] Fisher, J. D., Fisher, W. A., 1992, Changing AIDS-risk behavior. (Sursa originală a modelului IMB, pe care se bazează versiunea extinsă cu Resurse/IMBR)

9.1 Luarea deciziei

Timp: 60 minute

Scop: Familiarizarea cu un model structurat de analiză a unei situații pentru luarea unei decizii asumate

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii participanții:

1. Să identifice situații de viață când suntem puși în situația de a lua decizii;
2. Să numească etapele procesului decizional;
3. Să parcurgă etapele procesului decizional pentru situații concrete date.

Materiale necesare:

- Fișe multiplicate cu Harta magică a deciziei;
- instrumente de scris;
- foi de flipchart;
- markere;
- flipchart.

Rezultate așteptate:

- Participanții să exerseze deprinderi de analiză a unor situații familiare pentru luarea unor decizii asumate

Descrierea activității

Harta magică a deciziei - Participanții primesc Harta magică a deciziei și se discută în grupul mare despre situații din viață în care suntem puși în situația de a lua decizii importante și etapele procesului decizional:

- Definirea problemei - clar, scurt, concis;
- Listarea posibilelor soluții;
- Notarea avantajelor și dezavantajelor pentru fiecare soluție din lista anterioară; Alegerea celei mai bune soluții PENTRU MINE, ÎN ACEST MOMENT;
- Schițarea unui plan de acțiune pentru implementarea soluției alese
- Analizarea planului - Puncte tari/slabe (Această etapă ajută pentru stabilizarea și asumarea deciziei. Dacă în această etapă nu se reușește realizarea unui plan de acțiune viabil, convenabil, este necesară revizuirea deciziei.)
- Exercițiu de luare a deciziei – Participanții sunt împărțiți în 4 grupuri de lucru. Fiecare grup va primi o situație pentru care, în 15 - 20 minute, va trebui să ia o decizie, completând etapele procesului decizional, parcurgând Harta magică.

Exemple de situații:

Ești în clasa a VII-a și ești în echipa de handbal a școlii. Ai vrea să te implici într-un proiect de strângere de jucării pentru copii din medii defavorizate, însă asta ar însemna să nu mai poți participa la toate antrenamentele. Ce decizie iei?

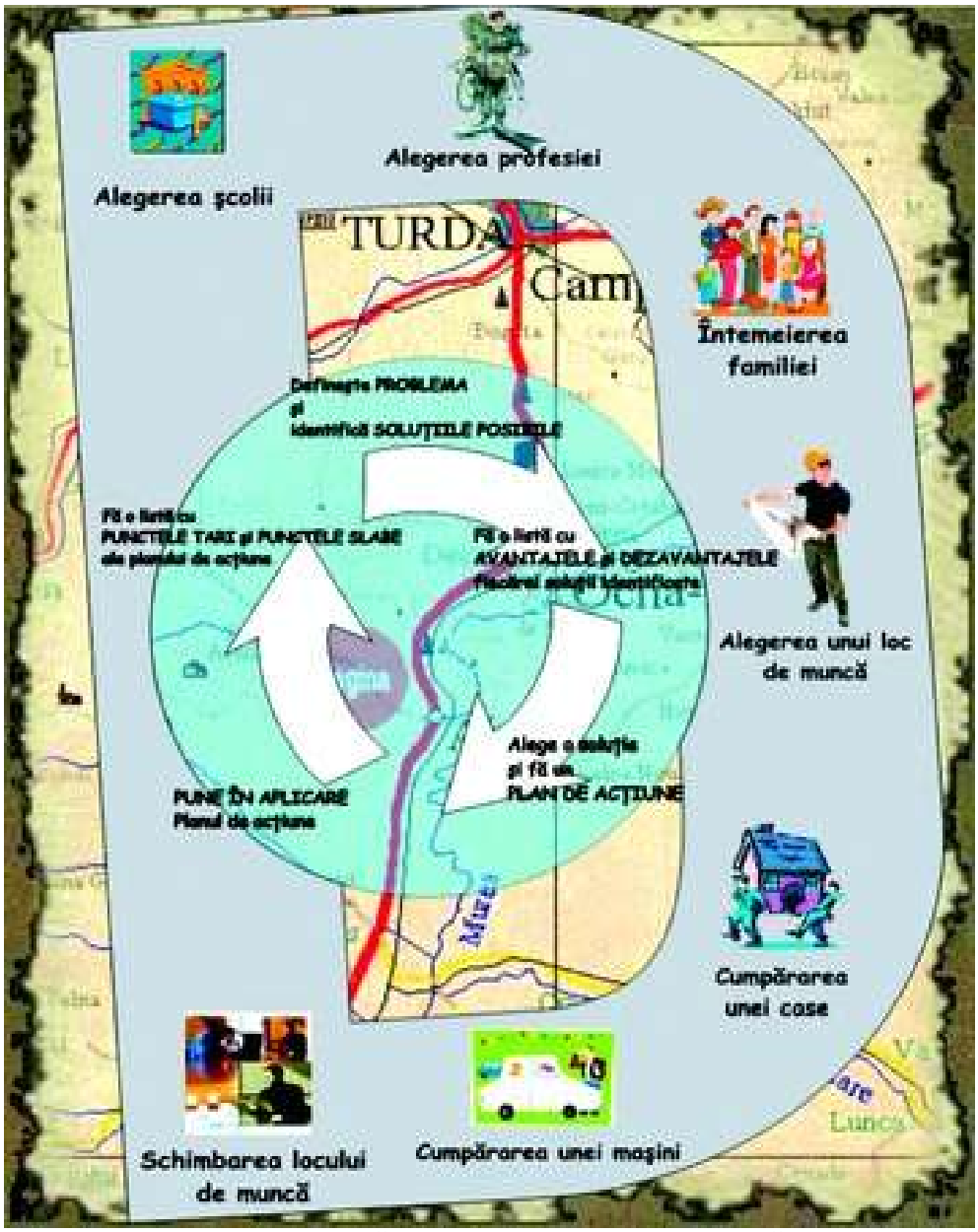
Ești în clasa a IX-a 2 profesori îți cer să te implici în două proiecte. Temele proiectelor îți plac foarte mult, nu vrei să superi niciun profesor, însă timpul îți permite să faci parte doar dintr-un proiect. Ce decizie iei?

Ești în clasa a VIII-a și îți dorești foarte mult să mergi la un club de Street Dance. Programul antrenamentelor la club se suprapune cu programul de pregătire pentru examen. Ca să poți merge la clubul de Street dance ar trebui să renunți la întâlnirile cu prietenii din weekend pentru a te pregăti suplimentar pentru examen. Ce deciziei iei?

Ești membru în CE și ți se cere să te implici într-un proiect de protejarea mediului. Tu nu ești pasionat de mediu și niciun prieten nu vrea să participe la acest proiect. Ce deciziei iei?

Prezentarea deciziilor – Fiecare grup va avea la dispoziție 5 minute pentru a prezenta în grupul mare situația analizată, decizia luată și argumentele pentru care au luat această decizie. Membrii celorlalte grupuri pot pune întrebări, pot aduce argumente suplimentare sau contra-argumente.

Resurse teoretice

Imagine 10. HARTA MAGICĂ pentru O DECIZIE CORECTĂ[1]

Mesaje cheie
Decizia nu este bună sau proastă la modul general. O decizie este bună pentru persoana care o ia, în momentul în care o ia. Luarea unei decizii asumate presupune o analiză structurată a situației.

Bibliografie:

Fisher, Jeffrey D., Fisher, William A., Changing AIDS-risk behavior, Psychological Bulletin , 1992

Serea, Adela, Azoiței, Nicoleta., Luca, Cătălin, Gulei, Alexandru, Măgurianu, Liviu Adrian, Ghid pentru cariera mea, Asociaţia Alternative Sociale Iaşi, 2007

Reflecție/ Feedback

Timp: 30 minute

Scop: Consolidarea învățării și facilitarea reflecției personale asupra implicării.
Obiective:
Participanții vor:
1. reflecta asupra propriilor convingeri legate de implicare; 2. oferi feedback sincer asupra activităților;
3. identifica un prim pas personal spre implicare.

Materiale necesare:
Post-it-uri;
Flipchart;
Markere.

Rezultate așteptate:
Clarificarea mesajelor-cheie;
Creșterea sentimentului de apartenență; Conturarea intențiilor de implicare.

Activitatea „Stop – Start – Continuă”Această activitate de reflecție și feedback are rolul de a consolida învățarea și de a oferi participanților un spațiu sigur pentru a-și exprima gândurile și trăirile legate de implicare. Prin activitatea „Stop – Start – Continuă”, tinerii sunt încurajați să analizeze convingerile proprii, să ofere feedback sincer asupra experienței trăite și să identifice un prim pas concret spre implicare.Discuțiile deschise facilitează clarificarea mesajelor-cheie, întăresc sentimentul de apartenență la grup și sprijină conturarea intențiilor personale de implicare, într-un cadru colaborativ și respectuos.

Participanții completează pe post-it-uri:

STOP: Ce idee veche despre implicare las în urmă?

START: Ce aș vrea să încerc?

CONTINUĂ: Ce mi-a plăcut și vreau să păstrez?

Se discută deschis răspunsurile participanților.

Mesaje cheie
Implicarea începe cu reflecția asupra propriilor convingeri și experiențe. Feedbackul sincer ne ajută să învățăm și să creștem împreună. Fiecare pas mic contează în drumul spre implicare.

Resurse bibliografice

- Bere, Ioana Maria; Frimmerová, Alžbeta; Chiș-Racolța, Nicoleta; Kamenko, Jelena, Adoptă voluntariatul incluziv!, Cluj-Napoca, Centrul de Voluntariat Cluj-Napoca, 2016.
- Bîcîilă, Cristina; Clocotici, Oana; Nanu, Ioana; Oțelea, Marina; Stativă, Ecaterina, Manualul voluntarului, București, Institutul Național de Sănătate Publică, 2021. Comisia Europeană, Handbook on Youth Participation. Perspectives, tools and examples, Luxemburg, Publications Office of the European Union, 2020, disponibil online la: https://capacity4dev.europa.eu/library/handbook-youth-participation_en
- Comisia Europeană, Participarea copiilor la viața politică și democratică, Luxemburg, Publications Office of the European Union, 2021, disponibil online la: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and- fundamental-rights/rights- child/child-participation-political-and- democratic- life_ro
- Consiliul Europei, Children's Rights. Guidance for Practitioners, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2018.
- Consiliul Europei, Compass. Manual on Human Rights Education for Children, Strasbourg, Council of Europe Publishing, fără an.
- Consiliul Europei, Have Your Say! Manual on Youth Participation, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2015, disponibil online la: https://www.coe.int/en/web/youth/have-your-say
- Democracy Youth Network, Youth Democratic Competences. Handbook for Youth Participation, Bruxelles, EDYN, 2023, disponibil online la: https://edyn.eu/handbook/
- Fisher, Jeffrey D.; Fisher, William A., „Changing AIDS-Risk Behavior", în Psychological Bulletin, vol. 111, nr. 3, Washington, American Psychological Association, 1992.
- Hart, Roger A., Children's Participation: From Tokenism to Citizenship, Florența, UNICEF International Child Development Centre, 1992.
- Institutul Român pentru Drepturile Omului, Drepturile copilului. Dreptul la educație, București, IRDO, 2019, disponibil online la: https://irdo.ro/upload_irdo/upload/Drepturile%20Copilului- Dreptul%20la%20educatie.pdf
- Lundy, Laura, Involving Children in Decision-Making: The Lundy Model, Belfast, Centre for Children's Rights, Queen's University Belfast, fără an.
- Lundy, Laura, Meaningful Participation: A Guide to the Lundy Model, Belfast, Queen's University Belfast, fără an, disponibil online la: www.thre.org.uk Organizația Națiunilor Unite, Convenția cu privire la drepturile copilului. Comentariul General nr. 12 (2009). Dreptul copilului de a fi ascultat, New York, ONU, 2009.
- Serea, Adela; Azoiței, Nicoleta; Luca, Cătălin; Gulei, Alexandru; Măgurianu, Liviu Adrian, Ghid pentru cariera mea, Iași, Asociația Alternative Sociale, 2007. UNESCO, Global Education Monitoring Report 2020. Inclusion and Education, Paris, UNESCO, 2020.
- UNICEF, Convention on the Rights of the Child. Handbook for Parliamentarians, New York, UNICEF, 2019.
- UNICEF, Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement, New York, UNICEF, 2020.
- YouPart Consortium, YouPart Digital Toolkit for Civic Participation, Viena, Südwind, 2021, disponibil online la: https://youpart.suedwind.at/digitaltoolkit-en/

© 2026 – Toate drepturile rezervate
Drepturile de autor asupra prezentei lucrări aparțin în comun următoarelor organizații și instituții partenere:

- Asociația Alternative Sociale – România
- Asociația Avînt – Republica Moldova
- Agenția Națională pentru Tineret – Republica Moldova
- Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași – România

Reproducerea, distribuirea, adaptarea sau utilizarea integrală ori parțială a conținutului prezentei lucrări se realizează cu respectarea drepturilor de autor ale celor patru parteneri și a condițiilor de utilizare stabilite de aceștia.
Orice utilizare în scopuri comerciale sau adaptare a conținutului necesită acordul prealabil al titularilor drepturilor de autor.

Titlul programului: Interreg NEXT VI-A România - Republica Moldova 2021-2027.
Programul Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova 2021- 2027 este finanțat de Uniunea Europeană şi co-finanţat de statele participante în program.
Titlul proiectului: *„YOUTHLINK: Youth Participation in the Education System Processes across the Romania-Moldova Border" (ROMD00485),*
Perioada de implementare a proiectului: 29 mai 2025 – 28 noiembrie 2026
B**ugetul total al proiectului:** 480.362,59 EUR
Buget UE: 432.326,33 EUR
Obiectivul proiectului: Crearea, împreună, la nivel transfrontalier, a unor modele, resurse și legături de colaborare pentru consolidarea implicării și participării tinerilor vulnerabili, între zona Iași și Republica Moldova.
Data publicării prezentului material: Octombrie 2026
Date de contact:

Asociația Alternative Sociale	
Adresa:	Șoseaua Nicolina Nr. 24, Bloc 949, parter, Iași, cod poștal 700733
Telefon:	0040332407178
Email:	office@alternativesociale.ro
Social Media:	Facebook.com/Asociatia_Alternative_Sociale
	Instagram.com/Asociatia.Alternative.Sociale
Web:	www.alternativesociale.ro

Acest material a fost produs cu sprijinul Uniunii Europene.
Conținutul este doar responsabilitatea Asociației Alternative Sociale şi nu reflectă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene sau a structurilor de management ale Programului Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova 2021- 2027.
Pagina web a programului de finanțare: www.ro-md.net